

Ganita mare

23^e jaargang nummer 2 - 2016

historische kring

• villa gannite marca •
ganite • villa gannitae marca in
pago batawa • villa ganneta • ganeta •
villa gannita hubam I • gannitta villa
ecclesia • ganita villa curtis • g
annida locus vel villa • ga
nida • gant • ganit villa

curia • gente • ge
nt • gennit • g
enth in auer
betuwe • gh
ent • gannit
ense oppidi
um • ghend •
ghendt • ghe
ntt • gaent •
gaendt • ge
nd • gendt •

gente

Uitgave van de Historische Kring Gente

Ganita mare

Inhoud 2016 - 2

- 2 Allerlei
- 3 Programma 2016
- 3 Slachten, wat verdiende dat?
- 4-8 Gert Lukassen
- 9-10 Informatiebord aan de dijk
- 11-12 De tijd van de stoombootdiensten
- 13 Nim Vim
- 14-15 Een bezoek om nooit te vergeten
- 16-19 Kersenkoningin 2016
Sanne de Jong
- 20 Lintje voor Willem Rasing
- 21-27 Kiezersfraude in Gendt
- 28 Bezoek familie Joodse onderduikers aan Gendt
- 29-33 Archeologie aan de oevers van de Waal bij Gendt
- 33 Rabo Clubkas Campagne
- 34 Welkom, Aanwinsten en Overleden
- 35 Colofon

Foto voorkant

Evvy Kregting blaast de Last Post terwijl de evacuatiegroep toekijkt bij de onthulling van het informatiebord aan de dijk (foto Henk Klaassen). Zie ook blz. 9 en 10.

Waardsche Klei

Nadat ons lid Herman Buurman vorig jaar zijn boek over de streektaal van de Betuwe had uitgebracht, heeft hij bepaald niet stilgezeten.

Zijn nieuwe boek met als titel *Waardsche Klei* verhaalt over steenfabricage, de positie van de steenfabrieksarbeiders, de sfeer van: *Hou gi'j ze dom dan hou ik ze èrem*, de bouw van het fort Pannerden, de pokkenepidemie die Nederland en dus ook Gendt teisterde en het begin van de industriële revolutie. Een spannend

verhaal, spelend tussen de jaren 1860 en 1875, verteld in vierhonderd pagina's.

Dat wij als historische kring dit boek onder uw aandacht brengen heeft twee redenen. Ten eerste is het speelveld van het verhaal de Betuwe met Gendt en Hulhuizen als kern. Gendt en omgeving zijn het speelveld van een historische roman, waarin fictie en non fictie zijn verweven.

Ten tweede heeft Herman ons een bijdrage van één euro per boek toegezegd. Voor ons als kring een extra motivatie dit boek onder uw aandacht te brengen.

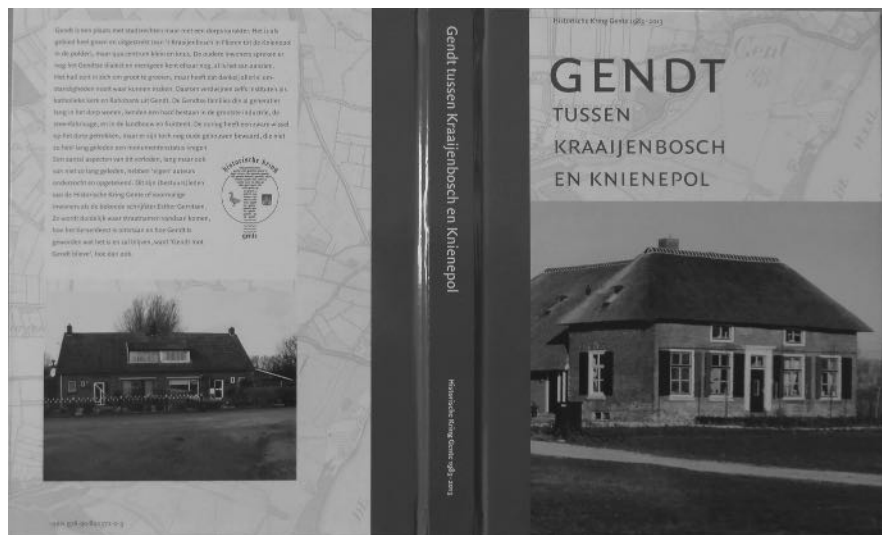
Inschrijven op het boek kan bij Herman Buurman op e-mail: trend.plan@hetnet.nl.

De prijs is € 20,-.

De boekpresentatie is tijdens het Kersenfeest 2016 waarna de inschrijvers het boek tegen constante betaling bij onze tentoonstelling in de Leemhof kunnen afhalen. Daarna is het boek verkrijgbaar bij Bruna Gendt.

Gratis welkomstcadeau!

Ieder die dit jaar lid wordt van onze kring of lid gemaakt wordt door middel van een cadeauabonnement ontvangt dan gratis het prachtige boek *Gendt tussen Kraaijenbosch en Knieneapol*. In de verkoop kost dit boek € 10,-. Zo'n buitenkansje kan toch niemand zich laten ontgaan! Geef het door aan iedereen die altijd uw Ganita mare inpikt om te lezen.....

Dit boek krijgt u nu gratis bij een (cadeau)abonnement.

Programma 2016

Kersenfeest

Op 25 en 26 juni wordt het jaarlijkse Kersenfeest door zwemvereniging Thetis georganiseerd. Wij zijn zoals altijd weer in de Leemhof te vinden met een fototentoonstelling die Sport en Spel heet. Kom kijken als u sportief bent of bent geweest. Wie weet ziet u uzelf terug.

Tevens is dan de presentatie en verkoop van het boek Waardsche Klei.

Opening door kersenkoningin en hofdames: zaterdag om 14.00 uur. Zaterdag open van 14.00 tot 20.00 uur. Zondag van 11.00 tot 19.00 uur.

Verzamelen bij sportpark Walburgen voor een fietstour.

Open Monumentendag

Op 10 en 11 september is het weer Open Monumentendag in het hele land. Ook wij doen weer mee en zijn beide dagen op landgoed Poelwijk te vinden met een PowerPointpresentatie die gaat over het thema van dit jaar: Symbolen en Iconen. U zult verrast zijn wat daar in Gendt allemaal onder valt. Ook landgoed Poelwijk is dan open en er is genoeg te zien bij de daar dan aanwezige kunstenaars. Openingstijden beide dagen van 11.00 tot 17.00 uur.

Kunnen wij nog plat proate?

November is de slachtmaand. Geert Bouwman en Hennie Helsen uit Angeren verzorgen dan een dialectavond met een toepasselijk thema. Deze avond zal gehouden worden op een andere locatie in Gendt dan Villa Ganita. De datum in november krijgt u nog te horen.

Gratis toegang voor de lezingen en tentoonstellingen.

Slachten, wat verdiende dat?

Als een zoon des huizes de militaire dienstplicht vervulde rond 1900 dan was het ouderlijk gezin verstoken van diens inkomsten tenzij er een tijdelijke vrijstelling verleend werd of er een vergoeding plaatsvond. Daarom werd er vaak door arme gezinnen gevraagd of die jongen dan tijdelijk ontheven kon worden van de dienst of dat er geld tegenover kon staan. De afdeling Militaire Zaken won vervolgens inlichtingen in bij de burgemeester of het wel zo noodzakelijk was om de jongen thuis te laten werken. Soms gaf de burgemeester een negatief advies, maar in een aantal gevallen was burgemeester Maas Geesteranus begaan met het gezin en werd dit dan geholpen zoals met de informatie van 13 oktober 1904.

Naar aanleiding Uwer missive van den 12 October jl. om inlichtingen betreffende het huisgezin van Geveling alhier, heb ik de eer Uedele het navolgende te berichten.

In het gezin S.A. Geveling zijn nog vijf kinderen, allen meisjes, respectievelijk oud 17, 16, 10, 8 en 6 jaren. De beide oudsten verdienen in de zomermaanden ongeveer f 150,-. De vader, S.A. Geveling, werkt des zomers op de steenfabriek, waarmede hij ongeveer f

200,- verdient en gaat in de wintermaanden, met zijnen nu in dienst zijnden zoon, uit als loonslager. Hiermede kan hij alleen gemiddeld f 4,- 's weeks verdienen, doch met zijn zoon zeker het dubbele.

Tegen den slachttijd, die in November aanvangt, acht ik een verlof voor milicien W.J. Geveling wel gewenst daar het gezin, dat met hard te werken nauwelijks kan leven, anders bij gebrek aan werkkrachten gevaar loopt vele klanten te verliezen.

De burgemeester

Uit dit stuk historie zien we dat november van oudsher slachttijd was. Het was sappelen (ook trouwens een ouderwets woord).

Gert Lukassen: ruige bast en onmundig sterk

Regelmatig kom ik bij Gert over de vloer om over onze jonge jaren te praten en dat gaat meestal gepaard met een drankje dat we allebei graag lusten. We zaten in de zelfde klas op de lagere school in Gendt en op de ambachtschool in Huisen; toen is er al een band ontstaan.

Toon en Judith op hun trouwdag.

Later kwam ik Gert weer tegen bij scheepswerf Vahali in Gendt. We bleven bij elkaar komen, weliswaar wat minder dan in onze schooltijd, maar door moeder Judiths vraag 'Hentje je kom toch gauw weer?' bleef ik contact houden. Als er iets moest gebeuren bij de Historische Kring wat met metaal te maken heeft, bijvoorbeeld het monteren van de koperen letters op *Villa Ganita*, dan konden we alle hulp verwachten van Gert. Ook gereedschap bij hem lenen was en is geen probleem.

Onlangs hadden we het over de Tweede Wereldoorlog en de evacuatie, die voor zijn moeder een nachtmerrie moet zijn geweest. Toen ik voorstelde om daar een artikelje over te schrijven vond hij dat geweldig. 'Als het maar over mijn moeder gaat', zei hij erbij. Dat heb ik hem beloofd, maar ook dat het over hem zou gaan.

Het gezin Lukassen

Toon Lukassen en Juditha Lukassen-Wezendonk (Judith), beiden geboren in Pannerden, kwamen na daar getrouwd te zijn in 1935 naar Gendt. Ze gingen wonen aan de Kapelstraat.

Toon Lukassen **Gendt**

Rijks-gediplomeerd
Hoefsmid

Electrische Smederij
Haarden, Kachels
en Fornuizen
**Landbouw-
werktuigen**

Toon was smid van beroep. Het vak had hij geleerd bij Philips in Eindhoven. Hij startte in Gendt met een smederij met hoefsmid; daar was in die tijd voldoende werk voor. Hij had Jan Janssen uit Doornenburg als smidsknecht. Het paar kreeg vier kinderen: één meisje en drie jongens. Thea is de oudste, daarna kwamen Gert, Ep en Henk. In de Tweede Wereldoorlog overleed Toon op 31 maart 1943 op de jonge leeftijd van 36 jaar. Judith bleef achter met vier kleine kinderen. Eind 1944 moesten ook Judith en haar kinderen door de oorlog huis en haard verlaten.

Het huis dat Lukassen voor de Tweede Wereldoorlog bewoonde aan de Kapel.

Vlnr.: Thea, Henk, Ep en Gert.

Van een Duitse soldaat kreeg ze te horen dat ze binnen een uur moesten vertrekken. Het was oktober en Judith stak net als zoveel andere evacués het Pannerdensch Kanaal over. Het gezin kwam eerst bij een broer van haar terecht in Panterden. Ook daar moesten ze weer vertrekken. Haar broer gaf haar een koe en zes kippen mee; zo had ze genoeg melk voor eigen gebruik en kon ze er zelfs anderen wat van meegeven. De volgende stop was in Babberich; daar vond het gezin tijdelijk onderdak in het klooster bij de paters. De paters gaven haar toestemming om de koe in de bongerd te laten grazen. Dan ging de tocht verder op weg naar Varsseveld. Van de kippen was ondertussen soep gemaakt. De koe sjokte met hen

mee en zo kwamen ze in Rijssen aan. In Rijssen zagen ze dat de hoeven van de koe zover afgesleten waren dat ze haar niet meer mee konden nemen.

Het gezin was gedwongen om verder te trekken en uiteindelijk kwamen ze aan in het Groningse Bedum. Daar hebben moeder en kinderen het goed gehad. Behalve onderdak, eten en drinken ontving Judith ook nog eens geld om extra dingen te kopen zoals kleren.

Terugkomst in Gendt

Het huis aan de Kapelstraat stond nog overeind, maar had veel schade opgelopen door het oorlogsgeweld. Toen het weer bewoonbaar was, trok ook Stef Janssen met zijn gezin bij hen in, totdat de noodwoningen op de Raalt klaar waren. Om met vier kleine kinderen en eventueel een knecht het bedrijf voort te zetten, was onmogelijk. Na Stef Janssen woonde Eduard Loman, de kapper, met zijn gezin nog even bij hen in, totdat het huis ernaast klaar was. Intussen was het 1949 en kwam in de Van Halstraat de woning van Frans Willems vrij, omdat die naar de Dorpstraat verhuisde. In hun huis aan de Kapelstraat kwam de smid Wout van Santbergen, die eerder een smederij had op het Hogevelde.

Gert en Ep op de motor van een kermisattractie.

De grote communie van Gert.

*De klas van meester Dinnissen en Tom Nahon.
Gert zit op de onderste rij in het midden.*

Na het herstel van de bestaande scholen moest Gert naar de jongensschool in de Dorpstraat; die stond op de plaats waar nu de bibliotheek staat. Later ging hij naar een schoollokaal in het zusterklooster aan de Nijmeegsestraat. Toen de nieuwe jongensschool Sint Jozef in 1950 tegenover de in aanbouw zijnde Martinuskerk klaar was, kwam hij op die school. Omdat er toen nog te weinig lokalen waren gingen de hogere klassen naar een lokaal in het oude Huis te Gendt. Hij was een stevige grote kerel geworden en had ook de meeste praatjes. Voor moeder Judith was hij het liefste jongetje van Gendt. De meesters en de juffen hadden weinig problemen met hem, alhoewel hij ontzettend hard kon schreeuwen.

Ambachtschool

In 1952 ging Gert met een aantal jongens uit Gendt - onder andere Leo Derks, Ton Teunissen, Nolleke Teunissen, Wim de Beijer, Rinus Jansen en Henk Klaassen - naar de ambachtsschool in Huissen. Hij wilde metaalbewerker worden, want met metaal iets doen dat zat hem in het bloed. Na één jaar de opleiding te hebben gevolgd wilde Gert aan de slag en kon hij bij Nijs en Vale in Nijmegen beginnen. Gert volgde ook nog één jaar de avondschoon in Huissen. Na bij Nijs en Vale een paar jaar te hebben gewerkt kon hij beginnen op de scheepswerf Vahali in Gendt. Toen het klinken vervangen werd door lassen hoorde Gert bij de groep die het lassen mocht leren. Lassen doet Gert nog tot op de dag van vandaag. Hij werkte vervolgens nog voor Uitzendbureau Werkspoor-Esso in Dordrecht, de

Provinciale Limburgse Elektriciteitsmaatschappij (PLEM) Roermond, een paar jaar in Duitsland en daarna bij Haukes in Kekerdom, Bemaco in Gendt, Nicolaas in Huissen, HULO in Pannerden en op het laatst als zelfstandig ondernemer in Duitsland, de tegenwoordige zzp'er.

Zus Thea trouwde met Free Reijmers uit Huissen. Free is op 4 mei 2001 overleden. Ze woont intussen in Gendt, dicht bij haar broers.

Gert is alleenstaand en is met zijn broer Ep, ook alleenstaand, in de Van Halstraat blijven wonen. Ep heeft vele jaren in de bouw gewerkt en vier

*Achter vlnr.: Bas Voerman, Bart de Jong en Tinus Brom.
Vooraan vlnr.: Gert en Toon Janssen.*

Motoren vlnr: Norton Dominator 600 cc, Triumph Speed Twin en de Norton Dominator 500 cc van Ep.

jaren bij een constructiebedrijf. Thea komt één dag in de week om bij Ep en Gert de boel schoon te maken.

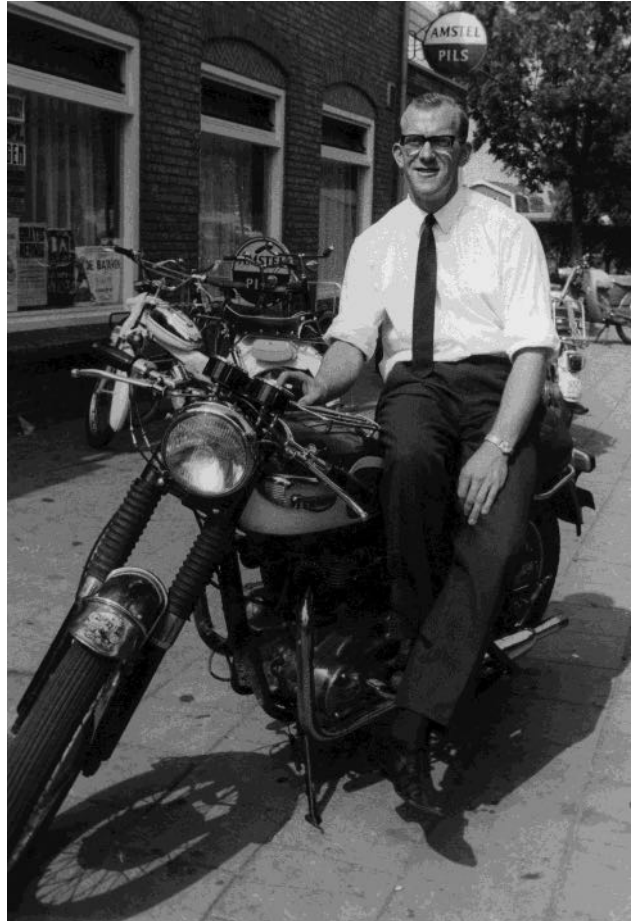
Henk trouwde met Riek Visch uit Doornenburg en heeft met zijn zonen een bedrijf, 'constructiewerken Lukassen'.

Gert bij zijn Honda.

In de jaren zeventig van de vorige eeuw was er een Engelse kinderserie over een zekere Catweazle op de televisie. Omdat Gert van grapjes houdt en ook wel een beetje op Catweazle leek, vertoonde hij zich weleens verkleed als Catweazle.

De hobby's van Gert waren en zijn motorrijden en dan met veel lawaai door Gendt; daar had hij het meeste plezier mee. Vooral door de Dorp-

Ep met zijn motor voor café Coops.

straat, dan wist iedereen dat Gert er aan kwam. Later toen hij wat verstandiger en rustiger werd, wat trouwens lang duurde, schafte hij een draai-bank aan en ging compressoren repareren van alle

Catweazle uit de Engelse kinderserie.

Gert bij een van zijn gerepareerde compressoren.

formaten en merken. De Atlas Copco vindt hij nog altijd de beste.

Juditha Lamberdina Lukassen-Wezendonk

Iedereen was en is nu ook nog welkom bij Lucasen. Toen Judith nog leefde liep er altijd veel volk. Bij haar is heel veel koffie gedronken. Judith had voor iedereen een vriendelijk en bemoeidigend woord. Ze zag altijd wel het goede in de mens, ook al wist ze van vervelende achtergronden van sommige personen. Voor vriend en vreemde stond haar huis gastvrij open. Als het kon, ging ze iedere zondag naar de kerk en wensde eenieder 'goede aandacht'. Judith was geen strenge moeder, maar moest toch regelmatig optreden als Gert te diep in het glaasje gekeken had. Want zei ze: 'Als de drank is in de man, is de wijsheid in de kan'. Judith is overleden op 12 juni 1994 op 89-jarige leeftijd.

Nu Gert ouder is geworden, kondigen ook bij hem lichamelijke gebreken aan.

Dus zal hij het rustiger aan moeten doen, ook is dat voor een eens zo'n sterke kerel heel erg moeilijk.

Henk Klaassen

Judith in een vrolijke bui.

Informatiebord aan de dijk

Sinds half april staat er een informatiebord over de Tweede Wereldoorlog aan de dijk in Gendt ter hoogte van de Kommerdijk. Let er maar eens op als u daar in de buurt bent. Het heet Sleutel tot de Bevrijding en gaat over het bombardement op de polder en de inleiding van de bevrijding van de Betuwe door de landing van vier geallieerde verkenningsvaartuigen in maart 1945.

Als gevolg van dat bombardement op de polder kwamen vijf Gendtse burgers om. Familieleden van deze slachtoffers en een aantal belangstellenden waren ondanks wind en kou bij de onthulling van het paneel aanwezig.

Ook was een Syrisch echtpaar, asielzoekers, erbij en de zogenaamde evacuatiegroep, die door uiterlijk en kleding de oorlogstijd laat herbeleven.

De burgemeester en de wethouder cultuur van Lingewaard arriveerden in enkele legerjeeps. Na toespraken door Martien van Hemmen van het Exodus Comité, Willem Rasing van de Historische Kring Gende en de burgemeester Marianne Schuurmans las Liv Eltink een stukje uit een oorlogsdagboek voor. Dat aangrijpende stukje ging over het bombardement, de Gendtse slachtoffers en hoe het in die dagen er-

aan toe ging. Liv is een van de schoolkinderen uit groep 7 en 8 die het oorlogsmonument in Gendt geadopteerd hebben en verzorgen. Nadat de Last Post was geblazen door Evy Kregting en enkele vredesduiven waren losgelaten, onthulden de burgemeester en de leerlingen samen het bord. Daar-

na legden de adoptiegroep en het Syrische echtpaar nog bloemen bij het paneel.

Het bord kwam tot stand door de samenwerking van Exodus Comité, Oranjestichting Gendt en Historische Kring Gende en was gesponsord door Steunstichting Gendt-Doornenburg, het wijkplat-

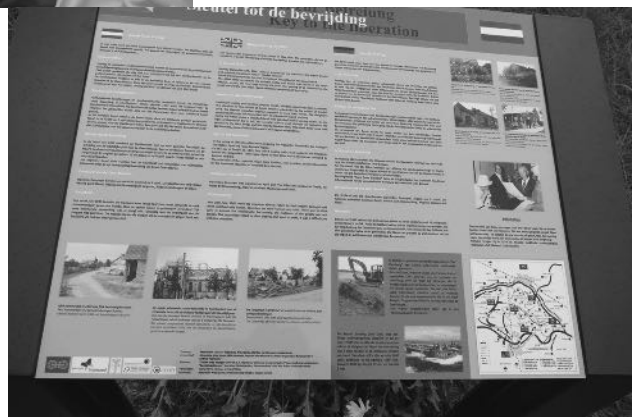
form Gendt en de Bommel en Haalderen Stichting.

Wij hebben ook een leuke film van deze gebeurtenis op youtube gezien, gemaakt door dhr. Arkadiusz Prochazka. Hij is de persoon op de pagina hiervoor, die bezig is met filmen. De film is te bekijken onder: Gendt - De sleutel tot de bevrijding 15-04-2016.

Yvonne de Boer-Ravestein

Foto's: Henk Klaassen

De tijd van de stoombootdiensten

Verslag lezing 29 februari 2016

Voor een onderzoek van de provincie Gelderland kwam historicus Aart Bijl nogal wat informatie tegen over stoombotendiensten. Als kind was hij al geïnteresseerd in vervoer over het water en dat was ook een van de redenen voor dit onderzoek. De volle zaal in Villa Ganita liet zien dat meer mensen dit een interessant onderwerp vinden.

Zeilboten

In de 17e en 18e eeuw verplaatste men zich over het water met zeilboten. Wanneer de wind niet sterk genoeg was, werden de vaartuigen getrokken door paarden. De rivieren waren toen nog minder diep. Soms voer men vast en moest een gedeelte van de lading overgeladen worden. In die tijd waren er nog geen baggermachines. In 1690 werd door een Fransman de eerste stoommachine gebouwd. De eerste stoomboten stelden niet zoveel voor, soms moesten paarden zelfs helpen om ze vooruit te trekken. In 1806 werd het eerste goede stoomschip gebouwd door de Amerikaan Fulton. Deze voer over de ellenlange rivier de Mississippi en dan moest je toch wel een goede boot hebben.

De stoomvaart

De heer Roentgen was in 1816 in Engeland zee-officier en bestudeerde daar de scheepsconstructies. Omdat er geen handelsverdrag tussen Engeland en het vasteland van Europa was, kreeg hij van koning Willem I de opdracht terug te gaan naar Engeland voor onderzoek. Met die informatie kreeg hij een contract om een schip te bouwen waarvan dan ook alles van Nederlandse makelij moest zijn. Het leidde tot de oprichting van de Rotterdamse Stoombootmaatschappij, waarvan hij de technische leiding kreeg. Deze kreeg octrooi om te varen tussen Rotterdam en Nijmegen.

Langzamerhand kwamen er beurtveren. Dat waren vaste scheepvaartverbindingen tussen twee plaatsen voor het vervoer van goederen, passagiers en vee. Provincies en gemeenten speelden een belangrijke rol bij het verlenen van vergunningen. Na een Koninklijk Besluit in 1818 kwam aan deze monopolypositie een eind, hoewel de beurtschippers nog werden beschermd. Andere schippers mochten niet laden op trajecten waar een vaste beurtschipper voer.

Omdat stoomboten met steenkool gestookt werden en dat een dure brandstof was, konden rederijen bij de mijnen goedkoper varen. Wie het dichtstbij woonde, had de beste prijs voor de ko-

Vlnr.: Gerard Janssen, Aart Bijl en Geert Visser.

len. Zo kon de prijs variëren van bijvoorbeeld f 3,70 bij de mijnen tot f 27,65 in Leiden. We praten dan over de periode 1844-1853.

De eerste stoomboten waren van hout en uitgerust met raderen. Rond 1850 zouden ijzeren schepen en schroeven hun intrede doen. Een voordeel van schroefstoomboten was dat ze op kleinere rivieren konden varen. Daarnaast konden ze in de winter langer doorvaren.

Een bloeiende periode

De periode van 1860 tot 1915 was een bloeiende periode voor de stoomvaart. Zo had Van Gend en Loos een boot die van Arnhem naar Den Bosch voer.

De directeur was een in België geboren Nederlander en tevens de oprichter van rederij Concordia in 1877. Elke nieuwe boot kreeg de naam Concordia met een opvolgend nummer. Het vervoer via de boot was niet duur en veel comfortabeler dan de trein, waar men op een houten bankje zat. Op de boot kon men zelfs wat nuttigen. De tarie-

ven en vaartijden las je in de krant. Daar had men de computer toen nog niet voor nodig.

Menselijk ingrijpen

Na de pauze vertelt Aart Bijl over een betere doorvaart van de rivieren. Soms werd er vanwege kosten en beperkte technologische mogelijkheden gekozen om een kanaal te graven om een betere doorvaart te krijgen. Bij het riviertje de Linge bijvoorbeeld betaalden agrariërs uit de Betuwe 28 jaar lang aan het uitgraven van een overloop van de Linge. In die tijd werd dat gedaan met stoom-baggermachines, we schrijven dan ongeveer 1850. Na 28 jaar wilden ze daar niet meer voor betalen, want het waren hoofdzakelijk schippers die er voordeel van hadden. Dit zorgde ervoor dat het Rijk (wij dus) betaalde voor het uitgraven van de Merwede. Voor een betere doorvaart moest ook de rivier de Rijn overal drie meter diep worden. Hiervoor werd een vaargeul uitgegraven en kribben aangelegd.

Aart Bijl laat verschillende bekende boten uit de regio zien, zoals de Lobithse boot, met Janssen als kapitein en kastelein en de Nijmeegse boot oftewel de Ned. Stoomboot Rederij NSR en J. & A. v.d. Schuyt. Onder die naam zijn er veel boten geweest. Zij voeren niet verder dan Tiel, volgens afspraak met de Nijmeegse Boot. Van de Schuyt kocht boten op uit faillissementen en 'daar voer hij wel bij'. In die tijd werd er fruit vervoerd van Tiel naar Rotterdam. Dat ging met name om Be-

tuwse kersen. Op marktdagen was er extra mensen- en veevervoer.

Pleziervaart

Rond 1900 kregen mensen iets meer te besteden en kwam het toerisme op gang, men ging bijvoorbeeld een dagje naar zee, een schoolreisje, of de muziekvereniging ging op concours. Zelfs de koningin ging met de boot, dat was de Rotterdam Columbus. Vanzelfsprekend kwamen er ook rondvaarten, daar werden reserveboten gebruikt.

Met ruim 70 personen kunnen we constateren dan er veel belangstelling was voor deze lezing, een paar van ons volgden de lezing dan ook vanuit de keukens. Ook was er interesse van de Schippersvereniging uit Doornenburg. Speciaal ter gelegenheid van Schrikkeldag had Aart Bijl voor iedereen een leuke verrassing, bij het naar huis gaan kregen we zijn boek *De tijd van de stoombootdiensten* uitgereikt.

Ria Schouten-de Haan

Nim Vim

Vör schrobbe, poetse ôk ien de teil
Vör schönmake mè bessem of mette dweil
Op plestiek, ie-zer, steen en zeil
Nim Vim

Ôk vör 'n moel mè witte ta-nd
Hè'j dâ grei duk bi'j de ha-nd
Daor ku'j mè schure nè'r as mè za-nd
Nim Vim

Vie-ze nègels mè zweitvuut d'r bi'j
De ore vol mè dik bruun grei
De neus vol snot nè'r as gelei
Nim Vim

Vör schoewne, leiese en klömp
van bute
Vör rame, deure en de rute
Vör ha-nd, vuut en alle snute
Nim Vim

Ien de wienter mè ies op de straot
A'j dan op de moel val of op de
plaot
En as de gemeente nie kum of te
laot
Nim Vim

A'j bang bun dâ'j de weg kwiet
rak
Dan is 'n spoor gemakkelik ge-
mak
Strö-'j mè'r iets uut 'n toewt of
zak
Nim Vim

Mette huijer vol vlooie en dâ ge-
beur nog duk
Ku'j ze vange, stuk vör stuk
Mar dör beströ-je mè Vim hè'j ze
tuk
Nim Vim

A'j mette kermis die djen wil ver-
siere
Ku'j dâ op veul menie-re prebie-
re
Mar was ow goed schön, niks
klote en mie-re
Nim Vim

Nim d'n afwas mè'r ien bad
Dâ's gemakkelikker dan op 't aonrechblad
Zo hè'k al bar veul schik gehad
Nim Vim

A'j pap wil ète mè schuum d'r op
Hou dan de Vimbus op de kop
Blief d'r mè schudde tot dâ'r stop
Nim Vim

A'j 't wel zou wille mar as 't nie luk
Nie inkel 'n keer mar erders duk
A'j dan van elend krab waor 't nie juk
Nim Vim

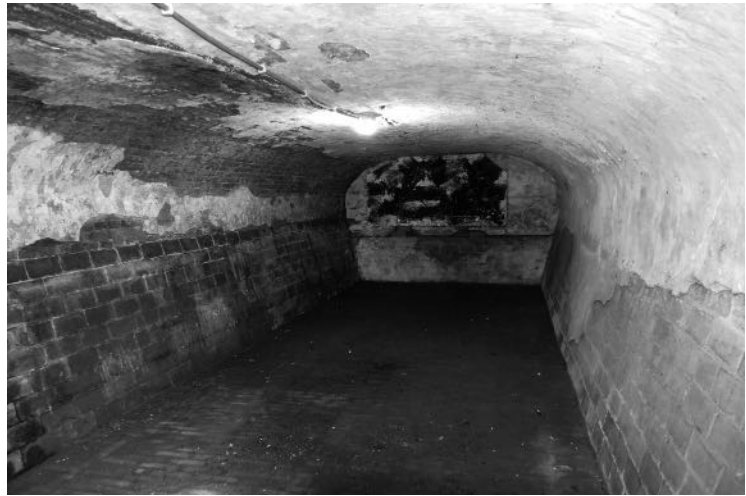
Nim dan de vimpot mè naor bed
A'j 'm op de nachkas hè gezet
Dan kum van eiges de dolle pret
Nim Vim

Tekening: Wilma Schouten-Kregting
Tekst: Herman Buurman

Een bezoek om nooit te vergeten

Een leuke activiteit met een vleugje educatief, interessant en zeker Gendts, dat zocht ik voor het jaarlijkse uitje van de zanggroep de Gentekwèkers, inclusief de partners van het carnavalsgezelschap De Gentenarren. Zo'n activiteit hoef je niet ver te zoeken, want dichtbij hebben we in het kuuleke van de Waol achter de diek de natuurschone Gendtse polder. Tussen haakjes verwijs ik hierbij naar het Gendtse volkslied 'Ien het kuuleke van de Waol' door de Gentekwèkers geschreven en gezongen (zie www.groetenuitgendt.eu).

Wie kan ons dan bij het uitje beter ondersteunen dan onze eigen historische kring! In contact gekomen met Gerard Janssen en de zoektocht naar een passende activiteit verliep geheel naar wens in een prettige samenwerking. Hij wist een voor mij geheel verrassend historisch gebouw te noemen, wat zeker een bezoek waard zou zijn.

Gerard nam mij mee voor een eerste bezichtiging en ik was gelijk enthousiast. Nooit geweten dat naast de boerderij van de familie Huisman een tunneloven was gelegen, in bedrijf in de periode 1840-1898.

De steenoven die door de gemeente Lingewaard nu voorzien is van het stempel waardevol en te behouden.

Geheel onwetend fietsten de Gentekwèkers op 10 april jongstleden de polder van Gendt in. 'Zeker naar de steenfabriek' of 'Rondje polder' waren veel gehoorde uitspraken van een mogelijke bestemming. Maar dan was iedereen verrast met het inslaan van de weg naar de boerderij van de familie Huisman. 'Rijden we wel goed?' Jazeker, want daar verderop staan Gerard Janssen en Henk Klaassen klaar om de Gentekwèkers te verwelkomen op locatie. De verbazing over deze bijzondere omgeving en tunneloven was groot. De resten

van het gebouw, waar ooit de villa Waalzicht op was gebouwd, werd van binnen en van buiten bekeken met daarbij de nodige informatie van onze gids Gerard Janssen. Alle Gentekwèkers waren overtuigd geworden dat dit gebouw, de tunneloven, nooit verloren mag gaan.

Na het bezoek in de polder vond de afsluiting plaats in Villa Ganita, waar Gerard Janssen en Henk Klaasen ons een toegift gaven: kaarten uit het verleden van de polder, foto's van de villa Waalzicht met de bewoners en een rondgang door het oude gemeentehuis, de locatie van de historische kring, met onder andere de burgemeesterskamer en de kelder met vondsten uit de oorlog, Museum Niemandland genaamd.

Met een dankwoord gericht aan de historische kring in de personen van Gerard Janssen en Henk Klaassen en een applaus ter ondersteuning werd de activiteit afgesloten. Weer is historie geschreven: een bezoek om nooit te vergeten.

Namens de Gentekwèkers,

Cor Kregting

De familie Rogmans bij de schuur van Villa Waalzicht in de polder. De schuur werd later omgebouwd tot woonhuis van de familie Huisman.

Kersenkoningin 2015

De Kersenkoningin van 2015 heet Sanne de Jong. Ze is 20 jaar oud en woont al haar hele leven in Gendt. Op dit moment woont ze nog samen met haar ouders Hermien en Jan Willem de Jong en broer Jaron. Maar op zeer korte termijn zal ze

gaan samenwonen met haar vriend Lars van Moerkerk, in een appartement aan de Burchtgraafstraat in Gendt.

In 2012 heeft ze haar havo-diploma behaald op het OBC in Bemmelen. De keuze voor een vervolgopleiding was voor haar nogal simpel, omdat ze al van heel jongsaftaan wist dat ze leerkracht in het basisonderwijs wilde worden. Momenteel zit ze in het laatste jaar van de Pabo in Nijmegen. Vorig jaar heeft ze stage gelopen op IKC De Vonkenmorgen voor de minor Professioneel Opvoeden. Het was voor Sanne een hele leuke ervaring om weer terug te zijn op haar eigen basisschool. Het was een leuk weerzien, maar er hadden zich in de tussenliggende periode wel heel wat veranderingen voorgedaan. Naast deze stage heeft ze ook stage gelopen op basisschool Marang in Angeren, basisschool Het Talent in Lent en loopt zij nu de afstudeerstage in groep 1/2 op basisschool de Kringloop in Arnhem. Daarnaast werkt zij sinds oktober 2014 in de bediening bij Italiaans restaurant Da Giorgio in Bemmelen.

Maar haar grootste hobby is muziek maken bij harmonie St. Caecilia Gendt. In 2006 begon ze met spelen op de altsaxofoon. Dit kwam door een aantal klasgenootjes die muziek maakten en haar toenmalige juf van groep 5, Ingeborg de Koning. Met haar dwarsfluit speelde ze regelmatig een deuntje in de klas, waardoor ze werd geïnspireerd om zelf ook muziek te gaan maken. Bij de harmonie heeft ze Lars leren kennen. Sinds 2010 hebben zij een relatie. Naast muziek maken is ze tot 2008 lid geweest van de Badmintonclub Gendt.

In aanloop naar het Kersenfeest werd zij door haar organiserende vereniging, harmonie St. Caecilia, gevraagd om Kersenkoningin te zijn gedurende het feest in 2015.

Daar ging

wel een hele lange periode van voorbereidingen en geheimhoudingen aan vooraf.

Maar ook deze voorbereidingen waren voor iedereen onvergetelijk. Verschillende keren zijn ze bij elkaar geweest om de jurken te passen met Sylvia Tonk.

Ook is er nog het een en ander gedaan aan media-training. Het programma is diverse keren doorgenomen alsmede het verloop van de opening en de daarbij behorende presentatie. Ook is het trio diverse keren in een geheime zitting buiten openingstijden voor haar en make-up bij Haarstudio Simone geweest.

Anouk Janssen (links) en Karin Janssen (rechts), een super gaaf weekend beleven. Het is een ervaring geworden om nooit meer te vergeten

Tijdens het weekend hadden ze een ontzettend drukke agenda. Alles was van minuut tot minuut gepland in een draaiboek. Maar gelukkig werden zij door Merel Hubbers en Hanneke Pere op uitstekende wijze begeleid. Die moesten hun vaak attenderen op de volgende afspraak. Op deze wijze hebben ze van alle bezoeken optimaal kunnen genieten, zonder dat ze zelf op de tijd hoefden te letten. Elke ochtend om 7.30 uur werden ze verwacht bij Haarstudio Simone om de make-up en haren en weer helemaal te laten doen. Het hoogtepunt van het weekend is en blijft toch wel de opening. Dit was namelijk het moment waarop alle spanning van hun schouders viel en ze van de rest van

In juni 2015 was het dan zover en mocht Sanne samen met iedereen die haar heeft geholpen en haar hofdames,

het weekend konden genieten. Een ander hoogtepunt was de fotoshoot bij de protestantse kerk en bij de gent op de dijk.

Mede namens de hofdames wil Sanne iedereen die dit weekend mogelijk heeft gemaakt ontzettend bedanken voor hun inzet.

Willem Rasing

Middenvoor de betovergrootouders van Sanne, de fam. De Jong-Pinta, met hun zonen, schoondochters en middenachter hun dochter. De tweede van linksachter is haar overgrootvader.

32+33 Egbert de JONG * Puiflijk 18 sep 1826 † Varik 5 sep 1868 ∞ 4 apr 1856 Petronella KOOIJMANS * Rossum 7 okt 1831 † Varik 3 feb 1917	34+35 Theodorus PINTA * Gendt 9 okt 1835 † Gendt 30 dec 1919 ∞ 7 sep 1860 Geertruida RENSEN * Gendt 23 sep 1840 † Gendt 17 jun 1909	36+37 Jan RENSEN * Gendt 7 okt 1826 † Gendt 3 dec 1905 ∞ 28 jan 1869 Antje WIELAND * Angeren 25 aug 1837 † Gendt 4 okt 1911	38+39 Theodorus van den HEUVEL * Huissen 5 jan 1840 † Gendt 12 nov 1891 ∞ 26 mei 1869 Wilhelmina STOFFELS * Bommel 27 mrt 1843 † Gendt 30 jan 1909	40+41 Gerrit CORNELISSEN * Gendt 16 jun 1821 † Gendt 12 mrt 1905 ∞ 28 apr 1848 Willemina WELBERS * Elst 19 aug 1821 † Gendt 22 nov 1893	42+43 Willem SCHOUTEN * Gendt 10 jun 1825 † Gendt 14 nov 1909 ∞ 26 apr 1861 Cornelia De BEIJER * Angeren 12 dec 1832 † Gendt 30 jul 1900	44+45 Willem CORNELISSEN * Gendt 21 aug 1826 † Gendt 24 aug 1900 ∞ Johanna KEMPERMAN * Huissen 11 feb 1834 † Gendt 18 jan 1899	46+47 Jan HUTMA-CHER * Wamel 14 apr 1842 † Gendt 24 jun 1910 ∞ Theodora LUIPEN * Dreumel 20 feb 1845 † Gendt 28 aug 1918
16 Johannes de JONG * Varik 30 dec 1862 † Gendt 2 okt 1932 ∞ Gendt 31 jan 1888	17 Berendina PINTA * Gendt 30 dec 1867 † Gendt 19 jan 1944	18 Hermanus RENSEN * Gendt 7 mei 1870 † Gendt 26 jun 1930	19 Anna van den HEUVEL * Gendt 27 aug 1877 † Gendt 13 jan 1955	20 Johannes CORNELISSEN * Gendt 31 okt 1860 † Nijmegen 24 mei 1906 ∞ Gendt, 27 jan 1890	21 Johanna SCHOUTEN * Gendt 26 apr 1862 † Gendt 3 apr 1936	22 Alexander CORNELISSEN * Gendt 10 mrt 1865 † Gendt 25 aug 1944 ∞ Gendt, 13 mei 1896	23 Arnolda HUTMA-CHER * Leeuwen 1 okt 1869 † Gendt 4 sep 1906
8 Jan Willem de JONG * Gendt 18 nov 1905 † Gendt 5 okt 1970 ∞ Gendt 11 oktober 1930		9 Wilhelmina RENSEN * Gendt 4 jun 1905 † Arnhem 16 jun 1987		10 Wilhelmus CORNELISSEN * Gendt 25 mrt 1894 † Gendt 24 mrt 1976 ∞ Gendt 18 februari 1925		11 Theodora CORNELISSEN * Gendt 30 apr 1897 † Gendt 13 mrt 1960	
4 Johannes de JONG * Gendt 6 maart 1934 ∞ Gendt 2 augustus 1961				5 Riet CORNELISSEN * Gendt 31 mei 1934 † Gendt 27 september 1995			
2 Jan-Willem de JONG * Gendt 9 maart 1964 ∞ Gendt							
Sanne * Arnhem Kersenkoningin							

48+49 Joseph WANNET * Bommel 13 mei 1813 † Ooij 20 sep 1897 ∞ 3 apr 1841 Johanna ENGELEN * Pannerden 28 feb 1816 † Bommel 8 jan 1886	50+51 Albert van VORSSELEN * Gendt 21 sep 1823 † Gendt 31 mei 1891 ∞ 29 apr 1852 Catharina TERWINDT * Gendt 13 jul 1823 † Gendt 30 dec 1889	52+53 Hermanus GERDSEN * Bommel 2 sep 1845 † Bommel 2 jan 1894 ∞ 7 mei 1875 Catharina HUTING * Bommel 6 mrt 1849 † Bommel 12 apr 1927	54+55 Joannes JANSSEN * Bommel 16 okt 1846 † ∞ 23 mei 1871 Johanna GERRITS * Bommel 5 nov 1853 † Bommel 6 mrt 1941	56+57 Arnoldus JANSSEN * Bommel 12 jun 1830 † Bommel 3 dec 1902 ∞ 5 mei 1868 Antje RENSEN * Bommel 20 mrt 1835 † Bommel 29 okt 1924	58+59 Gregorius van den BRINK * Schiedam 5 dec 1826 † Gendt 12 jun 1911 ∞ 24 apr 1863 Johanna JANSSEN * Doornenburg 7 okt 1826 † Gendt 24 mei 1920	60+61 Johannes CORNELISSEN * Gendt 21 nov 1812 † Gendt 10 mrt 1879 ∞ 22 apr 1857 Johanna ARNTZ * Pannerden 24 jun 1823 † Didam 3 okt 1904	62+63 Theodorus HUIJSMAN * Gendt 25 mei 1829 † Gendt 14 mrt 1917 ∞ 30 apr 1863 Wilhelmina JANSSEN * Gendt 1 sep 1836 † Gendt 17 dec 1920
24 Bernardus WANNET * Bommel 18 mrt 1865 † Gendt 4 mei 1948 ∞ Gendt 5 okt 1892	25 Margaretha van VORSSELEN * Gendt 8 mei 1862 † Gendt 11 feb 1947 ∞ Gendt 5 okt 1892	26 Christianus GERDSEN * Bommel 24 mei 1882 † Gendt 19 jan 1959 ∞ Bommel 15 okt 1908	27 Carolina JANSSEN * Bommel 29 mei 1883 † Gendt 18 nov 1965 ∞ Bommel 15 okt 1908	28 Hermanus JANSSEN * Bommel 1 okt 1869 † Gendt 19 feb 1916 ∞ Gendt 14 okt 1899	29 Wilhelmina van den BRINK * Gendt 8 feb 1868 † Gendt 29 sep 1935 ∞ Gendt 14 okt 1899	30 Wilhelmus CORNELISSEN * Gendt 12 sep 1860 † ∞ Gendt 11 aug 1905	31 Geertruida HUIJSMAN * Gendt 26 mei 1867 † Gendt 29 jan 1948 ∞ Gendt 11 aug 1905
12 Wilhelmus WANNET * Gendt 12 apr 1905 † Gendt 10 okt 1976 ∞ Bommel 30 april 1931	13 Johanna GERDSEN * Bommel 27 jul 1909 † Nijmegen 29 jul 1989 ∞ Bommel 30 april 1931	14 Arnoldus JANSSEN * Gendt 25 nov 1903 † Gendt 14 apr 1997 ∞ Gendt 28 januari 1937	15 Johanna CORNELISSEN * Gendt 24 nov 1906 † Gendt 23 mei 1976 ∞ Gendt 28 januari 1937				
6 Christianus WANNET * Gendt 26 mei 1939 † Gendt 26 oktober 1995 ∞ Gendt 26 mei 1961				7 Wilhelmina JANSSEN * Gendt 16 september 1941 ∞ Gendt 26 mei 1961			
3 Hermina WANNET * Gendt 30 maart 1969 12 mei 1989							

de JONG
23 oktober 1995
2015

Lintje voor Willem Rasing

Bij de lintjesregen op 26 april kregen vier Gendtenaren een koninklijke onderscheiding. Dat waren Annemarie Buurman, die al jaren actief is in de pastoraatsgroep van de Gendtse Martinus kerk, Lammigje Doornenbal-ter Stege die als vrijwilligster voor kerk, Rode Kruis en SWO haar sporen heeft verdiend en Bob Mattijssen, die veel kinderen en ouderen door middel van een cursus EHBO en AED-bedienen zodanig heeft geïnstrueerd dat zij in een noodgeval de helpende hand kunnen toesteken.

De vierde, last but not least, is onze voorzitter Willem Rasing. Het zal u ongetwijfeld bekend zijn dat hij zich binnen de kring specialiseert in genealogie. Misschien hebt u zelfs wel eens een lezing over stamboomonderzoek bijgewoond of een workshop daarover bij hem gevolgd.

U weet waarschijnlijk ook dat hij daarnaast een voortrekkersrol heeft vervuld bij de renovatie van Providentia tot cultureel centrum en dat hij pas nog actief was bij de realisatie van een informatiepaneel WOII, waarover u elders in dit blad het nodige leest.

Maar wist u dat hij ook jaarlijks langdurig zieken en gehandicapten begeleidt bij een bootreis van De Zonnebloem, dat hij coördinator van de collecte voor het Diabetesfonds in Gendt is en dat hij in de werkgroep van het Martinuskerkhof zat en in die functie alle grafstenen die geruimd werden gefotografeerd heeft? Daardoor zijn er ook weer extra stamboomgegevens in onze computer beschikbaar gekomen en kan familie van de overledene, als ze dat willen, toch nog de foto van de

grafsteen bekijken al is die niet meer in werkelijkheid aanwezig.

Hij is ook nog een tijdlang, toen hij nog werkte bij de marechaussee en daar uiteindelijk als majoor met pensioen ging, voorzitter geweest van de steunfractie van het CDA Gendt.

Tegenwoordig past Willem regelmatig op bij zijn kleinkinderen en surveilleert hij in de tentamen- en examentijd bij het ROC.

Twee dagen voor de uitreiking vertelden de kleinkinderen van Willem dat hij een lintje kreeg. Hij was dus voorbereid, maar met een uitgestreken gezicht deden wij en hij de avond tevoren nog of we van niks wisten.

Concluderend mag toch gezegd worden dat de Gendtse gedecoreerden terecht tot lid van de Orde van Oranje Nassau benoemd zijn. Ze hebben het verdiend.

Yvonne de Boer-Ravestein

Kiezersfraude in Gendt

In februari 1903 stonden er in Gendt waarschijnlijk ongeveer 30 mannen als kiezer geregistreerd. Geen vrouwen, want pas na 1919 konden ook vrouwen aan verkiezingen deelnemen.

In 1903 waren het natuurlijk de notabelen in Gendt, zoals de pastoor, dokter en grote ondernemers die sowieso op de kieslijst stonden. Over hen lezen we in het brievenboek van burgemeester Maas Geesteranus niets, maar wel dat er in die maand februari een aantal mensen een aangiftebiljet met bijlagen kregen om voortaan in aanmerking te komen voor plaatsing op de kieslijst voor de verkiezingen van de leden van de Tweede Kamer, van Provinciale Staten en de Gemeenteraad. Zij moesten dat binnen korte tijd ingevuld retourneren. Het waren de volgende personen:

Th. H. van Aken	J.H. Joosten
P. Barthen	J. Kersten
Arnt Basten	H. Leenders Gr.
H.J. Boerstal	M.C. Lensen
Ant. Braam Br.	J.L. v.d. Linde
Arnt v.d. Brink	A.B. v.d. Meulen
C. v.d. Brink	J.E.G. Meijer
H. Buurman	H. van Moerkerk
G.J.B. Derksen	H.H. Opgenoort Pz.
W.C. van Eck	G. Peereboom
W.C. Ederveen	G. Pelkman
J.H. Ederveen	H.J. Rensen
J.G. Hendriks	Alb. Rensen
Ant. v.d. Heuvel	J. Rikken
Th. Hoedemaker	J.L. van Rijn
H. Hoedemaker	C. Schouten Wz.
J.R. Holland	W.J. Seegers
J. Holters	Th.H. Sterk
J.W. Huberts	G.A.F. Sterk
J.J. van 't Hullenaar	A.H. Stuard
B. Huijsman	C. Terwindt J.
J.G. Janssen	W.J. Timmermans
G.C. Janssen	W. Verheij
J.W. Janssen	W. Verwaaijen
C. Janssen	Th. M. Visser
H. Janssen Cz.	J. Willems
J. Janssen Jacz.	H. Wilting
Alb. Janssen Hr.	

Ook al waren ze aangeschreven, dan waren ze nog niet meteen kiesgerechtigd. Eerst werd nadere informatie gevraagd aan mensen die een relatie met de mogelijke kiezers hadden zoals

H. Opgenoort Pz. over Th.H. van Aken, een huurder

Wed. H.C. Janssen over Gerd. Joh. Janssen en Joh. Gerd Janssen, haar zonen

Jan Lensen over M.C. Lensen en J.W. Lensen, zijn zonen

C. van Eck over W.C. van Eck, zijn zoon

De wed. J. Janssen Derk over C. Janssen en W. Janssen, haar zonen

H.J. Nijs over G. Peereboom en W. Verheij, in dienst bij Nijs

H.W. Bossmann over Alb. Janssen, knecht van hem

W. v.d. Meulen over A.B. v.d. Meulen, in dienst bij hem

Joh. Terwindt te Nijmegen over P. Barthen, in dienst op zijn steenfabriek

H. Terwindt jr. te Arnhem over B. Huijsman, bestuurder van zijn steenfabriek

Arn. Terwindt te Utrecht over H. van Moerkerk, H. Wiltink en J.J. van Groningen, allen in zijn dienst bij de steenfabriek

J. v.d. Made te Nijmegen over A.H. Stuard, Ant. Braam Br., Joh. Janssen Jacz., J.E.G. Meijer, Jan Derksen, J.J. van 't Hullenaar en G.J.B. Derksen, allen in dienst bij de steenfabriek

Gebr. Terwindt te Nijmegen over C. Terwindt jr, A. v.d. Brink, C. Schouten M., J.L. van Rijn, H. Basten, W. Basten, J.G. Hendriks, Th.M. Visser, C. v.d. Brink, J.R. Holland, H. Janssen Cr, Ant. v.d. Heuvel, J.W. Hubers, Joh. Kersten, Arnt Basten, Arnt Rensen, G. Rensen, H. Buurman, Herm. Hermsen, H.J. Rensen, J.H. Tonk, Alb. Rensen en J.L. Janssen, allen in dienst bij de steenfabriek

De burgemeester en ambtenaren konden naar aanleiding van de verkregen informatie iemand definitief wel of niet op de kieslijst plaatsen. Ieder die tenminste f 50,- ingelegd had op de Rijkspostspaarbank kwam al automatisch op de kieslijst, zo lezen we in een brief van 9 januari 1904. Het moet al bij al een behoorlijk karwei zijn geweest om alle formulieren te controleren en de verkregen informatie te verifiëren. Dat dit onderzoek echt nodig was, begrijpen wij uit de commotie die in de volgende maanden april en mei ontstond.

Op 16 april werd tegen Albert Janssen, knecht bij stalhouder en haverhandelaar Bossmann, na een verhoor proces-verbaal opgemaakt. Het betrof een opzettelijke valse aangifte om op de kieslijst geplaatst te worden. Albert verklaarde in het verhoor meteen dat hij van het hele stuk niks af wist. Hoewel Albert tot de adressanten behoorde en hij dus eigenlijk het stuk ontvangen moest hebben, kan dat waar zijn als Albert niet kon lezen en schrijven, wat in die tijd niet zo vreemd was of dat het hem niet ter hand was gesteld. Dat hij te goeder trouw was bleek wel daaruit dat zijn handtekening heel anders was, zoals ter plekke meteen gedemonstreerd en geconstateerd kon worden. Uit zijn verhoor en dat van onderwijzer Kemper, die bij de fraude betrokken leek, kwam Alberts baas, de heer H.W. Bossmann als de aan-

stichter naar voren. Bossmann nam volgens burgemeester Maas Geesteranus in deze kwestie een 'zonderlinge' houding aan, waardoor bij de burgemeester de al aanwezige verdenking nog aangewakkerd werd. Hij wantrouwde Bossmann al, omdat die volgens hem onbetrouwbaar en oneerlijk was. Bij een eerder akkefietje had hij namelijk veldwachter Stapel benaderd om een 'financiële oneerlijkheid te dekken'. Wat de onderwijzer Kemper betrof, die 'herinnerde zich liever maar niets', volgens de burgemeester. Naar hij dacht uit vrees voor Bossmann. Bij nader onder-

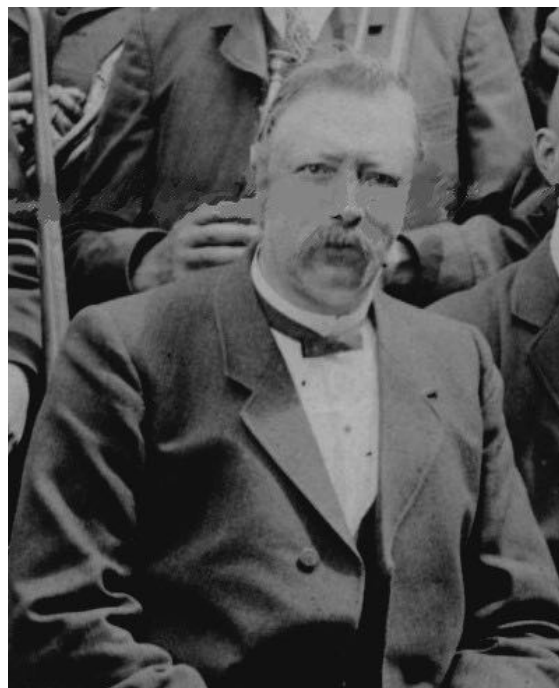
Veldwachter Stapel.

zoek bleek dat de brief voor Albert Janssen bij Bossmann in de winkel bezorgd was door een meisje van Lenderink, aldus ook haar moeder Theodora Grada Lenderink. Maar noch Bossmann noch zijn huisgenoten konden zich dat herinneren. Wie dus de betreffende handtekening geplaatst had, bleef onduidelijk, al vond de burgemeester Bossmann erg verdacht.

Deze fraude bleek het topje van de ijsberg. Na een onderzoek van de 44 ingekomen aangiftebiljetten bleken daarvan 28 vermoedelijk geheel of deels door de onderwijzer Kemper te zijn ingevuld. Het was op zich niet gek dat de onderwijzer voor dit karwei gevraagd was, want een aantal arbeiders kon in die tijd niet lezen en schrijven of schreven heel gebrekkig. Maar bij zeven ingevulde biljetten bleek de ondertekening bij nader onderzoek vals. Enige biljetten waren bovendien door Kemper zelf ter secretarie ingeleverd.

Op 14 mei meldde de burgemeester aan justitie dat ter verkrijging van het kiesrecht, het zgn. kiezersmaken ofwel een knoeierij op grote schaal had plaatsgehad. Op de steenoven De Zandberg van de gebr. Terwindt had een zekere Schutte zich speciaal bemoeid met het leveren van kiezers. Er waren 29 aangiftebiljetten gevonden, waarvan 27 met het handschrift van W. Kemper en Schutte. Schutte had zich volgens zeggen daarbij voornamelijk met het invullen bezig gehouden en Kemper 'als autoriteit' d.w.z. als deskundige had verbeteringen aangebracht als 'vaste kruier' etc. Veel handtekeningen eronder leken echter qua handschrift op dat van Schutte. U. Schutte, een arbeider uit Bemmelen die zich in juni in Gendt vestigde, verklaarde desgevraagd dat hij e.e.a. wel ingevuld had, maar ontkende dat hij ze ondertekend had. Zo pleitte hij zich vrij en kon het bedrog hem niet aangerekend worden, want helpen met invullen was geen misdad.

Naar aanleiding van een opmerking in het proces-verbaal van A. Basten, werknemer van dezelfde steenfabriek, werd een andere arbeider, H. Sweeren, door de burgemeester gehoord. De burgemeester geloofde daarna niet meer dat Sweeren ermee te maken had gehad, omdat hij in de gemeente te gunstig bekend stond.

Burgemeester Maas Geesteranus

Ook bleek bij de verhoren dat het aangiftebiljet van A. Rensen, toen Kemper het ingevuld had, door hem zelfs bij Bossmann thuis ondertekend was en Rensens handtekening leek bovendien weer erg op die op een ander vals ingediend biljet. Dat was het wat betreft De Zandberg van de gebr. Terwindt.

Maar ook andere steenfabrieken bleken erbij betrokken. Op de steenfabriek van J. v.d. Made had onderwijzer Kemper waarschijnlijk een andere medewerker, namelijk J. van 't Hullenaar. Qua invulling van de biljetten leek het handschrift verdacht veel op dat van Kemper en de handtekeningen waren niet 'van valsheid vrij te pleiten', dus verkeerd. J. Janssen Jacz. bekende dat Kemper die aangiftebiljetten in zijn huis had ingevuld en dat Kemper ook om die biljetten gevraagd had. Dat werd bevestigd door A. Stuard die verklaarde dat zijn zoontje Hubertus Hendrikus al die ingevulde biljetten mee naar school moest nemen om aan Kemper te geven. De oudste zoon van Janssen had op advies van zijn vader diens naam ingevuld en werd zo al vroeg bij kiezersgeknoei betrokken.

Uit de verhoren bleek dat J. van 't Hullenaar zich meer dan nodig met alles bemoeid had. Hij werd door de burgemeester omschreven als een brutale vlegel die zichzelf als vrij geleerd beschouwde. Hij had tijdens zijn verhoor een brutale, onverschillige houding aangenomen, loog er op los en bekende niks.

Er waren ook geruchten dat B. Huijsman, de bestuurder van de steenfabriek van H. Terwindt jr. van de knoeierij op de hoogte was geweest en ook hij werd daarom verhoord. Het verhoor van H. J. van de Logt, de bakker, leek dat te bevestigen.

Uit het verhoor van J.R. Holland bleek wel dat Schutte en de beiden op De Zandberg (waarschijnlijk dus de gebroeders Basten) van de fraude op de hoogte waren geweest.

Alle kiezers die bekend hadden dat hun handtekening vals was, werden van de kiezerslijst afgevoerd. Aan het eind van april waren de volgende personen al ervan in kennis gesteld dat hun naam van de kieslijst was verwijderd. Dat waren: A. Basten, H. Basten en W. Basten en verder H. Janssen Cz., J. Kersten, H. van Moerkerk en A.H. Stuard.

Al met al sprak de burgemeester zijn afschuw uit voor de treurige opruiing van de arbeiders die zelf niet lezen of schrijven konden om zich tot dergelijke strafbare feiten te laten verleiden.

Wat was nu de bedoeling om zoveel arbeiders als kiezer te laten registreren? Moesten zij ervoor zorgen dat bepaalde personen in het zadel gehopen werden?

In begin juli waren er gemeenteraadsverkiezingen. Daarbij werden J.H. Breunissen en Th.Th. Bosman als leden van de gemeenteraad gekozen. Op 21 juli werd er weer een herstemming gehouden, want G.M. van Oeffel had ontslag genomen als gemeenteraadslid en er moest een nieuw lid gekozen worden. Dhr. Rogmans, steenfabrikant

en H.T. Bosman waren uitgenodigd als lid van het stembureau en zij moesten vanaf 7.30 uur daarvoor in het stemlokaal ten gemeentehuize aanwezig zijn. J.M. Roelofsen werd deze keer gekozen als lid van de gemeenteraad.

Of de fraudeurs en aanstichters van het onheil er verder zonder kleerscheuren vanaf kwamen is onbekend. De kranten in die tijd reppen er met geen woord over en ook in een Gendts register uit die tijd van ingekomen en uitgegane stukken is er helemaal niks over te vinden. Waarschijnlijk is de kiezersfraude buiten en wellicht ook binnen Gendt goed geheim gehouden. Maar onderwijzer Kemper heeft het wel moeten bezuren. In begin februari ging er nog van B&W een stuk uit over de pensioenbijdrage van onderwijzer P.H.J. Kemper; toen was er nog niks aan de hand. Maar eind juni gaf de schoolopziener in Elst zijn goedkeuring aan B&W om onderwijzeres M.M.H. Gerrits Van Maanen tijdelijk de baan van Kemper te laten waarnemen en ging aan Gedeputeerde Staten een verklaring van ongeschiktheid betreffende onderwijzer Kemper uit. Een week daarop vroeg Kemper verlof aan tot 1 augustus. En weer een paar weken later verzocht hij om eervol ontslag als onderwijzer. Dat werd hem m.i.v. 1 augustus verleend. Het was en is typisch dat hem eervol ontslag verleend is. Kon men hem niet gewoon ontslaan, wilde men e.e.a. geheim houden of wilde men hem niet de kans op een andere job ontnemen? In ieder geval moest hij met zijn 46 jaren op zoek naar een andere baan. Hij keerde aan het eind van die maand weer terug naar Wageningen, waar hij vóór Gendt al gewoond had en zal daar wel aan de slag zijn gegaan, want de burgemeester van Wageningen vroeg begin november of Gendt een opgave van het inkomen van Kemper wilde doorgeven.

Er volgde in de zomervakantie een sollicitatieronde en de zes onderwijzers die op de betrekking solliciteerden werden nagetrokken. Bij de burgemeesters van hun woonplaats werden inlichtingen ingewonnen. Zij moesten van onbesproken gedrag zijn en orde in de klas kunnen houden. De burgemeester Maas Geesteranus wilde zich nu geen buil meer vallen. De heer B.W. Wegman uit Duiven werd de nieuwe onderwijzer, nadat nog eens extra nagegaan was of hij al eerder een betrekking bij het openbaar lager onderwijs gehad had, dus ervaren was. Dat was wel logisch, want hij was pas 22 jaar, dus erg jong. Maar hij bleek toch, zo werd bevestigd, al enige leservaring te bezitten. Op 2 oktober vestigde hij zich in Gendt en zal kort daarop les zijn gaan geven. Hij kwam in de kost bij De Beijer en werd al gauw verliefd op een meisje De Beijer, waar hij in 1908 mee trouwde. Het echtpaar kreeg 9 kinderen en Weg-

Onderwijzer Wegman op latere leeftijd.

man bleef in Gendt als onderwijzer en al een paar jaar na zijn pensioen overleed hij op 67-jarige leeftijd.

In de vrede van Christus rust
Bernardus Wilhelmus Wegman
Lid van de H. Familie.
Lid van de Vincentiusvereniging
weduwnaar van
ELISABETH MARIA DE BEYER
 geboren op 5 October 1881 te Bommel, overleden
 op 18 September 1949 te Grave, na voorzelen te zijn
 van de laatste H.H. Sacramenten.

Wij bidden U, o Heer, wees voor Uwe dienaar, die nu overleden is, zo barmhartig, dat hij, die begerde Uw wil te volbrengen, moge aangesloten worden bij de schaar van de hemelingen.

Zo bidt de kerk aan het graf van haar gestorven kinderen.

Zo bidden wij ook met haar, voor deze man, die gebroken door de zorgen, en de eenzaamheid van zijn leven naar God is teruggegaan.

Want sinds de dood van zijn goede vrouw had zijn leven de zin verloren, die het huwelijk gegeven had.

Het gemis van zijn brave echtgenote werd te zwaar voor hem. Nu is de dood voor hem gekomen als 'n goed bevrijder, die de liefde van zijn vrouw hem weer terug zal schenken, maar boven al de liefde Gods, die alle maat te boven gaat.

Vol goedheid heeft hij gezorgd voor zijn kinderen, voor hen heeft hij gewerkt, vele jaren lang, om hen een goede toekomst te verzekeren. De God van vrede zal hem hiervoor de vreugde geven, en de kinderen zullen hem geven een blijvend gehed in dankbaarheid, voor alles wat Vader voor hen heeft gedaan.

Disbare kinderen, stil hen ik van jullie weggegaan, maar ik vraag U toch hebt elkander oprecht lief, wees goed voor elkaar, draagt elkanders lasten, want zo vervult gij de wet van Christus.

Mijn Jezus Barmhartigheid.

Om terug te komen op de kiezerslijst: in het volgende jaar, op 1 februari van 1904 werd er weer

een aantal mensen aangeschreven om eventueel weer op de kieslijst een plekje te krijgen. Dat waren toen:

P. Barthen	G. Janssen
A. Braam Bz.	J. Janssen Jacz.
C. v.d. Brink	M.C. Lensen
Arn. v.d. Brink	J.W. Lensen
H. Buurman	J.E.G. Meijer
G.B. Derksen	G. Peereboom
J. Derksen	G. Rensen Ez.
J.J. van Groningen	A. Rensen Ez.
J.G. Hendriks	Alb. Rensen Fz.
H. Hermsen	J.L. van Rijn
Ant. v.d. Heuvel	C. Schouten Wz.
J.R. Holland	C. Terwindt J.
J.W. Huberts	J.U. Tonk
J.J. van 't Hullenaar	Th.M. Visser
Joh. Lucas Janssen	H. Wilting.

Het waren in ieder geval een stuk minder mensen dan het jaar ervoor en, zo valt op, de mensen die de vorige keer van de kieslijst waren afgevoerd, kwamen niet meer in aanmerking. De volgende maand waren er verkiezingen gepland voor leden van de Tweede Kamer.

Door schade en schande wijs geworden werden veel meer mensen om inlichtingen over deze personen gevraagd dan het vorige jaar. Op 17 februari 1904 ging daartoe een groot aantal brieven de deur uit. Zo kunnen we wel zien wie bij wie in dienst of familie was of een kamer of huis huurde. Helaas ontbreken de paar laatste namen in de lijst, omdat er een pagina uit het betreffende boek gescheurd is, maar dat moeten er (volgens alfabet) niet al te veel geweest zijn.

Firma Rat. Arntz te Bommel over P. van Rijn.
H.J. Perk, H. en Th. Hoedemakers, allemaal in dienst bij de firma

Wed. H. Artz te Gendt over haar zoon H.J. Artz
Wed. Jac. Arends over Th. Arends, de huurder
Joh. De Beijer over M. de Beijer, in dienst bij hem

M.L. van Berckel te Beek over de huurder H. Kerkman

H. Barten te Gendt over A.A. Berns, de huurder
G. Braam te Gendt over A. v.d. Heuvel, de huurder

P.A. Braam te Gendt over J.W. Willemsse, de huurder

A.A. Berns te Gendt over A.A. Berns, in dienst bij hem

Th. Burgers te Gendt over Th. Teunissen Gzn, in dienst bij hem

J. Bus te Groessen over E.J.J. Bus, zijn zoon

W.T. Bosman te Gendt over de huurder G.J. Stevens

A. v.d. Brink in Gendt over zijn werknemer Jac. Hendriks

K. Brom in Gendt over W. Th. Van Bruck en W. Boekhorst, in dienst bij hem
W. Brons te Rotterdam over zijn huurder B. Terhorst
J.H. Breunissen te Gendt over de huurders Th. Teunissen, H. Keultjes en J.M. Kuster
Th. Campschroer over zijn zoon en werknemer A. Campschroer
Alex Cornelissen Gz. te Gendt over de huurders A. v.d. Brink en P. v.d. Velden
Joh. Cornelissen Wz. over de huurders H. Th. Derksen, G. Boekhorst en P. Huisman
H. Cornelissen Pz. te Gendt over H. Wilting en J.J. van 't Hullenaar, de huurders
P. Derksen te Gendt over de huurder Th. Teunissen
J. Driessen te Doornenburg over W. Kloppenburg, zijn huurder
H. v.d. Donk te Gendt over T. Juny, in dienst bij hem
A. Ederveen te Gendt over de inwonende zoon J.H. Ederveen
G.H. Elbers te Gendt over de zoon G.J. Elbers
W. Evers te Gendt over R. Burgers, in dienst bij hem
Th.J. Eijkmans te Gendt over H.T. ter Horst, in loondienst bij hem
G. Gerrits te Gendt over J.J. Gerrits, zijn inwonende zoon
Th.G.J. van Gendt te Gendt over de werknemers W. Schippers en Jan Willems
H. Gerrits te Gendt over J.J. Gerrits, de inwonende zoon
H. Gerrits te Gendt over de huurder G. Brouwer
R. van Hattem te Oldebroek over de huurder J. Wannet
J.Th. Hoogveld te Doornenburg over de huurders Th. Kloppenburg, P. van Deelen en W. Kerkman
Ant. Hubbers te Gendt over de inwonende zoon A. Hubbers
J. Hutmacher te Gendt over de inwonende zonen G. en W. Hutmacher
G. Hendriks te Gendt over de huurder B. Derksen
Th. Hooijman te Gendt over zijn werknemer J.B. Frits
G. v.d. Heijden te Gendt over zijn werknemer A.W. van Bers
Vincent van Heukelum te Nijmegen over P.J.G. Huisman, in dienst bij hem
A.J. Hendriks te Gendt over H.T. ter Horst, in dienst bij hem
Th. Holland te Gendt over zijn werknemer L.Th. Janssen
J.Th. Hubers te Gendt over de huurder J.W. Huberts
Th. Joosten Dz. te Gendt over de huurder R. Huisman
Wed. J. Janssen te Gendt over haar zoon C. Janssen en haar werknemer F.J.D. Ederveen
J.W. Joosten te Gendt over de arbeider J. Hen-

driks
W. Hendriks te Bemmelen over de werknemer A.W. van Bers
W. Janssen Gz. te Lent over de huurders H. Wilting en C. Schouten
A.R. Jansen te Nijmegen over de werknemers Ant. Braam, G. Terwindt, W.Th. V. Ruck, Arn. Teunissen, J.H. Joosten, J.E.G. Meijer, Th.B. Cornelissen, J.A. Hendriks (huurder vaartuig), W. Boekhorst, G. Balduk, J.A. Balduk, P. Joosten, U. Bekker, W. Gunsing (huurder), C. Kuster, P. Barthen, R. Milder, W. Willemsen, Th. Sweeren Gz. en ten slotte B. van Vorsselen
Mej. Joh. Kersten te Pannerden over de huurders Herm. van Moerkerk en A.H. Stuard
J. Klaassen te Nijmegen over de huurder W. Gunsing
R.K. Kerkbestuur te Gendt over B. Nissen, hun huurder
Wed. Th. Koenders te Gendt over de arbeider A. Koenders
H. Leenders Az. te Gendt over A. van Luenen, zijn huurder
Arn. Leenders Cz. te Gendt over de inwonende zoon C.S. Leenders
J. Lensen te Gendt over de inwonende zonen G.J. Lensen, J.W. Lensen en M.C. Lensen
H.J. v.d. Logt te Gendt over zijn werknemer J.W. Selman
J. v.d. Made te Nijmegen over de werknemers Jan Derksen Wz., A. Nuijen, J.E.G. Meijer, A.J. Nissen, G.W. Meijer, Jan Derksen, H.W. Bruins en Joh. Janssen
J.A. van Meekeren te Gendt over de huurder J.M. Kuster
C. van Meurs te Gendt over de inwonende zonen W. en J. Meurs en de huurder G. Meijer
G.J. Milder te Gendt over de huurders A. v.d. Brink en C. Schouten Wz.
Joh. Milder Jz. te Gendt over de huurder Th. van Moerkerk
H.J.A. Milder te Gendt over de huurder P.J. Stevens
Wed. D. Nuij te Gendt over de huurder J.W. Nuij
Wed. H. Opgenoort te Gendt over de inwonende zonen H.H. Opgenoort en J.W. Opgenoort
H. Opgenoort Pz. over de huurders J. Vos Gz. en P. Driessen
J. Peters Ez. te Gendt over de huurders Th.M. Visser, J. Kersten en Peter Janssen
H.M. Peters te Gendt over zijn werknemers W.J.J. Peters, G. Balduk en J.A. Balduk
J.T. Peters te Gendt over de huurder B. Koenders
Arn. Pastoor te Gendt over de huurder Th. Wegh Gz.
J.J. Roelofs te Gendt over de huurder J.J. van 't Hullenaar
M. Roelofs te Huissen over de huurder R. Huisman
T. Rasing te Gendt over zijn inwonende zoon T.J.

Rasing

Th.G. Roelofs te Gendt over de huurder Th. Joosten Tz. en de werknemer G.B. Nienhaus

Th. G. Rogmans te Gendt over de huurder J.A. Koenders

Mej. E. Raijmakers te Gendt over de huurder J.B. Berns

H.J. Nijs te Gendt over zijn werknemer G. Peerboom

J. Roelofs te Gendt over de huurder H. Janssen Cz.

J.M. Roelofs te Gendt over de werknemer J.U. Roelofs

Wed. D. Stapel te Gendt over de huurder J.W. Huberts

C.J. Sterk te Gendt over de inwonende zonen Th. Sterk en G. Sterk en de huurder P.J. Stevens

C. Schouten Gz. te Gendt over de huurder B. Tap.

Hier houdt het overzicht op. Al met al kan geconcludeerd worden dat er veel meer mensen dan de vorige keer om inlichtingen gevraagd zijn. Men was door schade en schande wijs geworden.

Op dinsdag 1 maart was de verkiezing voor leden der Tweede Kamer al. Op het stembureau van de gemeente namen daarvoor J.H. Breunissen en S.M. Rasing zitting. Het moet kort dag zijn geweest om alle informatie voor 1 maart verwerkt te hebben, maar we lezen verder niks noemenswaardigs in de daaropvolgende dagen, dus alles zal ditmaal vlotjes verlopen zijn.

In het daaropvolgende jaar werden weer veel meer mensen aangeschreven met daarbij een aangiftebiljet voor plaatsing op de kieslijst. Ook mensen die de vorige keer van de kieslijst verwijderd waren, kwamen nu weer in aanmerking. Blijkbaar was alles weer vergeven en vergeten. Zie voor de namen de tabel hiernaast.

Op 15 februari 1905 werd weer een aantal mensen aangeschreven om informatie over de mogelijke kiezers te geven en wel het liefst binnen twee weken. Meestal werd aan een ouder informatie over de zoon of zonen gevraagd, al dan niet inwonend. Vrouwen stonden er nl. niet op de kieslijst, ze hadden nog geen kiesrecht. Sommige namen werden dubbel gecheckt, zowel bij de ouders als bij de persoon waar ze in dienst waren. Zekerheid voor alles. Voor ons is het wel interessant te zien wie bij wie in dienst was of wie een kamer of huis van een ander huurde. *B. Bresser moest informatie leveren over de huurder J.J. van Groningen*

P.A. Braam te Lobith over de huurder J.A. Balduk

Vr. J. Bouwman te Nijmegen over de huurder P.C. Flintrop

Aangeschreven in 1905

H.J. Artz,
J.A. Balduk
P. Barthen
H. Basten
A. Basten
A.A. Berns
M. de Beijer
M. Bekker
W. Boekhorst
H.J. Boerstal
H. Braam, Br.
Ant. Braam
C. v.d. Brink
Jac. v.d. Brink
Arn. Brouwer
W.F. van Bruck
H.W. Bruins
R. Burgers Gz.
G.B. Burgers
G.H. Burgers
H. Buurman
A.F. Campschroer
Ant. Campschroer
Th.B. Cornelissen
H. Derksen Wz.
J. Derksen Wz.
P. Derksen Wz.
J.H. Ederveen
F.J.D. Ederveen
G.J. Elbers
A. Evers
J.B. Frits
G.J. Gerritsen
J.J. van Groningen
J.G. Hendriks
J.G. Hendriks
Herm. Hermsen
Adr. Hermsen
T.C.P. v.d. Hof
H. v.d. Hof
J.R. Holland
G.H. ter Horst
Alb. Hubbers
J.T. Huisman Wz.
Th. Huisman
Herm. v. 't Hullenaar

W. Hutmacher
G. Hutmacher
J. Huisman R.Pz.
J.L. Janssen
Cons. Janssen
Jan Janssen Albz.
J.H. Joosten
P. Joosten
Andr. Koenders
C. Kuster
J.U. Kuster
T.H. Leenders
C.S. Leenders
C. Lenders
M.C. Lensen
J.W. Lensen
G.J. Lensen
W.J. Meurs
G.W. Meijer
Roelof Milder
G.B. Nienhaus
A.J. Nissen
J.W. Opgenoort
H.H. Opgenoort
H.J. Perk
G. Pelkman
W.J.J. Peters
J.B. Pinta
T.C.S. Rasing
G. Rensen
Arn. Rensen
Alb. Rensen
J.U. Roelofs
H.W. Schipper
Th.U. Sterk
G.A.T. Sterk
Th. Sweeren Gz.
C. Terwindt J.
G. Teunissen
Arn. Teunissen
W.J. Timmermans
J.U. Tonk
B. van Vosselen
Th.W. Wegh
J. Willems
W. Willemsen.

God.W. Wegh over werknemer W.U. Wegh
Wed. W. v.d. Velden over werknemer W. Joosten
Wed. Ed. Verheijen over haar werknemer H.J. Boerstal en huurder Th. van Moerkerk
Wed. Steenhof te Bemmelen over de werknemer A. Gijbers
Th.G. Roelofs over de werknemer J.H. Roelofs
H. Roelofs te Meiderich over de werknemers Th. Hoedemaker en P.G. Joosten

H.H. Peters te Meiderich over de werknemer M.J. Peters

Gebr. Meijer te Ruhrort over E.W. Rosmulder, in dienst bij hen

C. Meurs over C.S. Leenders, in dienst bij hem

A. Leenders Cz. over C.S. Leenders ook in dienst bij hem

Wed. J. Janssen over P.J.D. Ederveen, in dienst bij haar

Th.G. van Gendt over J. Willems, U.W. Schippers en G. Heuvingveld, in dienst bij hem

Commissaris van Politie te Nijmegen over J.R.

Holland, daar in dienst

Th. Meijer te Haalderen over werknemer Ant. Milder

A. Lenderink over de werknemer W.A. Milder

Th.Th. Bosman over A.Th. v. Gendt, in dienst bij hem

Wed. C. Burgers over de werknemer G.B. Nienhaus
Gebr. Borgards te Angerhausen over hun werknemer J.A. Helsen

Gebr. Burgers te Weurt over P. Derksen Wz.

J. de Beijer over de werknemer G.Th. Helsen

Th. Burgers Cz. over de werknemer G. Teunissen

J. Terwindt te Nijmegen over de arbeiders Th.

Huisman, A.H. Derksen,

T.H. Leenders, J.Th.

Huisman, J.A. Janssen, W.J. Huisman

Gebr. Terwindt te Nijmegen over arbeiders P. van Rijn en G. Kers

Firma Rat. Arntz over W. Hoedemaker, U. Hoedemaker en W. Wannet, in dienst bij hen

G. Wegh. Jr. over de huurder Th. Brouwer

J. de Vries te Angeren over de huurder J.U. Aarntzen

Herm. de Vries over de huurder Joh. Rensen

Th. Visser over de huurder A. Braam

Wed. Uilenbroek te Bemmelen over de huurder J.J. van Groningen

H. Teunissen Gz. te Lobith over de huurder A. Hermen

J. Hoek te Bemmelen over de huurders Th. Teunissen, W.J. Seegers en over de laatste werd ook informatie gevraagd aan M. Seegers.

L.A. Pekel over de huurder T. Janssen

Th. Otemann over de huurder J.B. Frits

H. Opgenoort Pz. over de huurder J.B. Berns

J. Milder Jr. over de huurder R. Milder

G.U. Leurs over de huurder J.H. v. Alst

Th. Leenders te Vilsteren over huurder J.H. Derksen

H. Leenders over huurder Ant. Braam

J.G. Kersten te Pannerden over de huurder P. Joosten

Van Berckel te Beek over de huurder U. Kerkman Jhr.

Th. Joosten Dz. over huurder P. v.d. Velde

W. Janssen Gr. te Lent over huurder A. Hermen

W. Janssen over huurder Th. Teunissen

G. Janssen Cz. over de huurder H. Buurman

A. Hendriks over de huurder Ad. Evers

G. Hendriks over de huurder Th.P. Huisman

U. Gerrits over de huurder U. Brouwer

Alb. Gerrits over de huurder H.C. de Beijer

Alex Cornelissen Gz. over de huurder Th. Bur-

Het toenmalige gemeentehuis aan de Markt 20-22.

gers Gz.

H. Cornelissen Az. over de huurder J.W. Willemse

Joh. Cornelissen Wz. over de huurder H. Wiltink
Gebr. Burgers te Weurt over de huurder M.A. de Beijer

Gebr. Kiefer te Duisburg over hun arbeiders
Th.B. Cornelissen, Jan van Duren en Arn. v.d. Brink

Joh. Pastoors te Emmerich over de arbeider P. Hendriks Mz.

J.A. Hendriks over de arbeider Th. Hendriks
Hulpkantoorhouder over Van Gaasbeek, daar in dienst

D. van Kraaijkamp over werknemer G. Aaldering

C. van Kraaijkamp over werknemer B. Hof

Gez. Holland over arbeider L.Th. Janssen

Wed. D. Stapel over huurder P. Janssen Cz.

Fr. Rasing over de huurder P. Janssen Cz.

M. de Beijer over de arbeider P. Derksen Wz.

Ditmaal zullen er in Gendt weer veel meer mensen hebben kunnen kiezen. Alles was weer een beetje 'normaal' geworden.

Yvonne de Boer-Ravestein

Bezoek familie Joodse onderduikers aan Gendt

Op 26 april bezocht een familie uit Israël en de Verenigde Staten onze historische kring. Sharon Cohen, op de foto links met haar zoon, is de dochter van Nathan Cohen. Deze Nathan was als kind met zijn Joodse familie in de oorlog ondergedoken in Gendt bij het gezin van de Gendtse politiemann Theo van Dalen. Na de oorlog is Nathan geëmigreerd naar Israël. Daar heeft hij in 1995 op verzoek van zijn drie dochters de belevenissen in de oorlogstijd beschreven in een verslag dat wij ooit hebben gepubliceerd in ons blad. Hier volgt een kort stukje eruit:

We kwamen 's avonds laat bij Theo thuis aan en kregen een warm welkom. Theo was politiemann in Gendt(...). Hij woonde in een klein boerderijtje. Het huis had 2 verdiepingen en een kelder. De benedenverdieping had ook een deel of dorsvloer, een open ruimte in huis waar boeren hun koeien en varkens in de winter hielden. (...). De drie kamers op de begane grond waren de woonkeuken achter en de 'mooie' kamer aan een kant van de gang en een logeerkamer aan de andere kant. De deur van de kelder en de trap naar de 2^e verdieping waren ook aan die kant van de gang. In landelijke gebieden is de mooie kamer alleen voor speciale gelegenheden en is meestal afgesloten met meubels die met lakens afgedekt zijn. Op de bovenverdieping was de slaapkamer van Theo en zijn vrouw en een slaapkamer voor zijn twee kinderen en een kleine zolder. De zolder zat gedeeltelijk boven de logeerkamer. De deel was 2 verdiepingen hoog en had een hooizolder boven een kant. Ik noem de indeling van het huis, omdat mijn verhaal erop terugkomt en ik later nog verschillende delen van het huis zal noemen. Onthoud dus dat het huis een klein boerderijtje was, juist groot

genoeg voor een gezin van 4 of 5 personen en een of twee varkens in de deel. Theo had de logeerkamer in tweeën gedeeld door middel van een loze muur van triplex, en had de muren behangen, zodat je niet kon zien dat er een kleine kamer achter verborgen zat. Deze kleine kamer kon je betreden door een verborgen deur in de zolder. Deze verborgen deur was zo ingenieus gemaakt dat die moeilijk te zien was. Deze kleine kamer was onze schuilplek en ook onze slaapkamer.

De dochter van Nathan, Sharon, bezocht met haar familie de plaatsen waar haar vader in Nederland geleefd heeft. De wederwaardigheden van haar ouders en verwanten zijn verzameld voor een historisch en kunstzinnig boek dat de familie gaat uitbrengen. Door hun bezoek aan Gendt wilden ze een duidelijker beeld krijgen van die tijd. Zij kregen bij de kring een PowerPoint met Gendtse oorlogsfoto's te zien en onze archieffoto's en brachten een bezoek aan het oorlogsmuseum in de kelder. Daarna werd samen met Geert Visser, Henk Klaassen en Yvonne de Boer een wandeling gemaakt naar het oude gemeentehuis aan de Markt, waar Van Dalen als politiemann werkte en naar de plaats waar in de oorlog het woonhuis van Van Dalen stond, waar haar vader verbleef. Dat huis in de Dijkstraat is na de oorlog herbouwd. Voor dat nieuwe huis, toch de oorspronkelijke plek, werd onderstaande foto van hen gemaakt. De gevelsteen daarvan zegt het nog: Verloren en Herrezen 1952.

Yvonne de Boer-Ravestein

Archeologie aan de oevers van de Waal bij Gendt

Zeker wanneer het water laag staat, mag ik graag langs de oever van de Waal in Gendt struinen. In november vorig jaar had de rivier de laagste waterstand sinds 1995 bereikt. Voor mij best spannend, want al sinds 1973 zoek ik langs de oever van de Waal naar objecten uit het verleden.

De situatie van de Waal zoals we die nu kennen met de kribben is er al vanaf 1868. Wie benieuwd is hoe deze rivier vanaf 4500 jaar geleden tot op heden zijn weg heeft gevonden ter hoogte van Gendt, kan dit lezen in de artikelen van Aldo Janssen in de twee boeken die de Historische Kring Gende heeft uitgegeven in 2008 en 2013.

Vanaf de westgrens bij Haalderen tot aan de oostgrens van de voormalige gemeente Gendt bij

Topografische kaart met de kribvakken van Haalderen tot Doornenburg.

Doornenburg heb ik alle oevergedeelten tussen de kribben van 1 t/m 35 verkend.

Ook zijn er vondsten uit een veel verder verleden te vinden. De Saale-ijstijd (ca. 370.000 tot 150.000 jaar geleden) liet een brede heuvelketen van leem, zand, grind en zwerfkeien in ons landschap achter. De resten hiervan kunnen we nog zien in Nijmegen, Montferland, Arnhem en Rheden. Een groot gedeelte van deze stuwwallen ligt diep begraven onder ons landschap, zo ook in Gendt. Op sommige plaatsen snijdt de rivier de voet van deze stuwwal in Gendt aan. We vinden resten van mammoet, wolharige neushoorn en met een beetje geluk ook resten van werktuigen van de mensen die op de hellingen van de stuwwallen leefden.

Een werktuig van bot.

Alle vondsten die ik per vak gedaan heb, zijn voorzien van een nummer en door mij in bruikleen gegeven aan de historische kring. Ze liggen opgeslagen op de zolder in ons archeologisch depot. Ze

Werktuig gemaakt van het spaakbeen van een paard of rund.

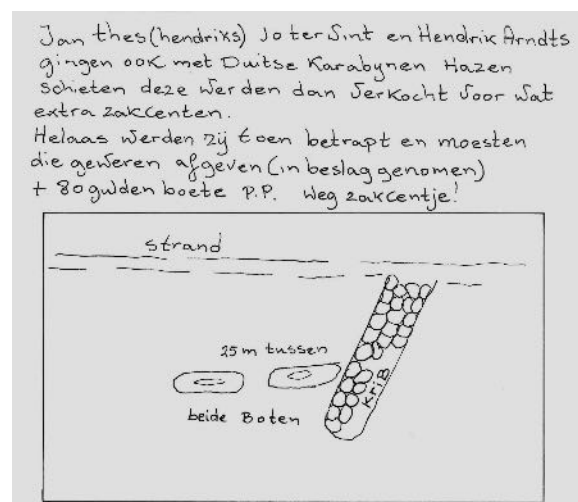
dateren uit de prehistorie, Bataafse periode, zijn Romeins, Merovingisch of Middeleeuws en natuurlijk zijn er ook meer recente objecten uit deze druk bevaren rivier.

In de loop van de veertig jaren, dat ik regelmatig langs de Waal struinde, is er een groot aantal bijzondere zaken boven water gekomen.

In 2009 was er wel een heel bijzondere vondst: de Biber (bever), een minionderzeeër, die gebruikt is bij de aanval op de brug van Nijmegen in de nachten van de Tweede Wereldoorlog. Die was achtergelaten in vak 875, een hectometer aanduiding langs de Waal.

In ons kringblad Ganita mare van 2009 nr. 3 en 2015 nr. 2 kun je meer lezen over deze unieke vondst. Gevonden in Gendt, aanvankelijk in bruikleen gegeven aan het Bevrijdingsmuseum in Groesbeek en sinds kort permanent geëxposeerd in fort Pannerden.

De kinderen Jo en Bertus Terwindt en Hendrik Arends, zijn vroeger als eersten bij twee Bibers geweest die ze op het strand aantroffen. Ze na-

men verschillende dingen mee, onder andere de gepantserde ruiten van de commandotoren. Ook de accu's; deze werden verkocht aan Nijmeegs Jopie.

Recent ontdekte ik dat er nog meer spullen uit de Biber in Gendt achtergebleven zijn en wel in het ouderlijk huis van de Terwindts. Jo haalde een gedeelte van de as uit de Biber, Bertus nam een kompas mee.

Barrie, zoon van Jo Terwindt, vertelde mij onlangs dat volgens hem in het ouderlijk huis nog een ijzeren stang op de zolder onder het hooi moest liggen, die van zijn vader was geweest. Hij zou hem voor mij op gaan zoeken.

Kompas ingebouwd in een leren polsarmband, bevestigd met een klikveerverbinding. Mogelijk was dit kompas ook te plaatsen in een houder in de Biber.

Biber tentoongesteld kunnen gaan worden, zeker nu de Biber zo'n prominente plek in fort Pannerden gekregen heeft.

Barrie en Henk geven aan dat ze emotionele waarde hechten aan de voorwerpen die hun vader als kind gevonden heeft. Ik kan er wel iets bij voorstellen.

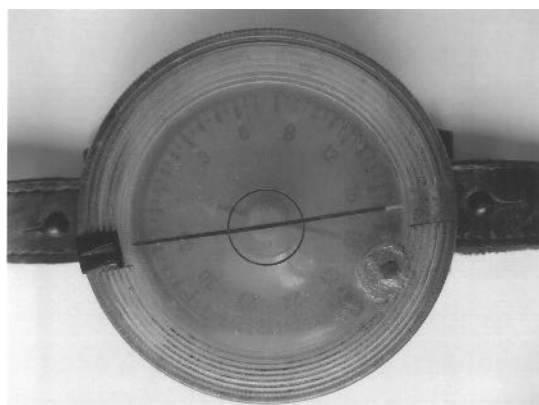
Barrie overweegt, indien er belangstelling voor is, de as van de Biber tijdelijk in bruikleen te geven.

Bijna nieuwe ijzeren staaf dankzij de goede bewaaromstandigheden. Lang 1.80 meter, rond 40 mm, voorzien van een conische punt rond 12-70 mm en aan het andere uiteinde een schroefdraad met moerM 40. Omdat deze nog in bijna nieuwe staat is, weten we nu dat de kleur van de Biber van binnen blauwgroen is geweest.

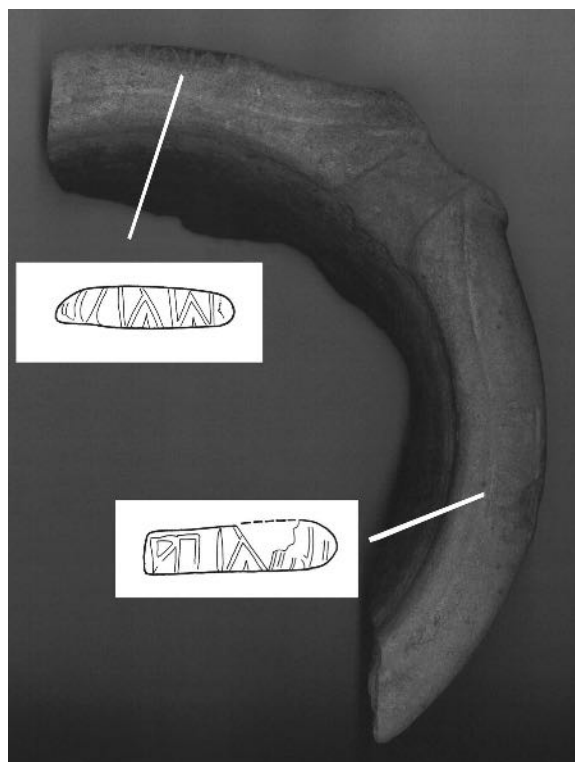
Henk, zoon van Bertus, die momenteel in Maastricht woont, stuurde mij foto's van het kompas.

In de beschrijving van de Biber wordt ook het kompas genoemd. Er staat: 'Bijhouden van dieptemeter, kompas en periscoop'. In feite moest de bestuurder dus veel dingen tegelijk doen. Mogelijk was het ook handig om deze om je pols bij je te hebben.

Het zou mooi zijn dat ook deze stukken bij de

In sommige kribvakken worden relatief veel vondsten gedaan uit één periode. Er is één vak waar heel veel Romeins gevonden wordt. Vooral veel aardewerk, van zeer grote voorraadpotten tot grote wrijfschalen, waarvan één met twee stem-

Wrijfschaal van roodoranje bakkende klei met twee identieke naamstempels.

pels van de maker. Bij het zetten van de eerste naamafdruk gleed de stempel uit en was zijn naam niet meer goed leesbaar. Vanwege zijn ge-

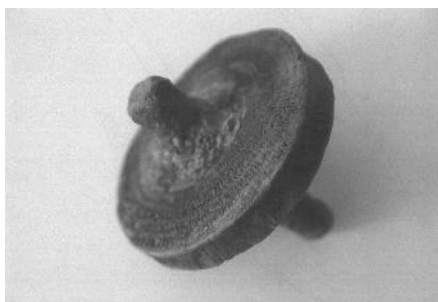
voel voor kwaliteit of misschien eigenwaarde besloot hij zijn naam opnieuw op deze wrijfschaal te gaan zetten.

Wie de maker van deze schaal was is door dhr. Wim Tuijn van de Archeologische Werkgemeenschap Nederland, afd. Nijmegen uitgezocht. Het was Mainina, een pottenbakker die in Trier gewerkt heeft.

Er zijn meer mensen die het leuk vinden om te struinen langs de stranden van de Waal. Als ze iets bijzonders vinden, melden ze dat meestal aan onze kring om er achter te komen wat ze gevonden hebben. We onderzoeken dan de vondst en leggen dit vast.

Als ze zelf geen belangstelling voor het voorwerp hebben, kunnen ze dit ter beschikking stellen aan de kring. Ze kunnen dan een verklaring tekenen dat ze het afstaan of dat ze het in bruikleen geven. Zo ook Linda Derks, die op een maandagavond ons op de kring een bezoek bracht.

Ze had een voorwerp bij zich: een wielkje met een

Houten wiel, eiken met geleidingsgroef, rond 75 mm, asje van ijzer, lang 80 mm, lange zijde rond 13 mm, korte zijde vierkant 12 mm.

ijzeren staafje. Ze dacht dat het een katrol was. We gaan dan de vondst dateren en conserveren. Zij heeft het geschonken aan de historische kring.

Het zoeken is niet zonder gevaar. Er komen regelmatig explosieven boven water: een antitankmijn, granaten en kogels. Deze worden dan door mij gemeld aan de politie, die dan meestal direct komt kijken. De gevaarlijke explosieven worden veiliggesteld om geruimd te worden.

Als je dit soort dingen langs de Waal vindt, neem het dan niet mee en blijf ervan af!

Als lid van de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit en als bestuurslid van de Historische Kring Gende

heb ik deel mogen nemen in de klankbordgroep van de gemeente Lingewaard.

Mijn taak hierin was alle historisch belangrijke zaken van Gendt te inventariseren en in kaart te brengen, zo ook de uiterwaarden en de Waaloever van Gendt.

Voor 38 objecten vond ik het de moeite waard dat deze een beschermde status kregen. Ze zijn opgenomen in de Cultuurhistorische Waardenkaart van de gemeente Lingewaard, behoudens de vermeldingen in de Waal.

Deze kaart betreft het cultureel erfgoed tussen Rijn, Waal en Pannerdens Kanaal. Inmiddels is deze kaart door het College en de Raad vastgesteld.

Vanaf dan is de gemeente Lingewaard gehouden om bij nieuwe ontwikkelingen rekening te houden met de bescherming van de cultuurhistorische waarde van de objecten van Gendt.

In diezelfde periode kreeg ik ook het onderzoek van de universiteit van Wageningen en de universiteit van Groningen onder ogen. Dit was een onderzoek naar de archeologische objecten in het stroomgebied van Waal en Rijn. Het belangrijkste van dit onderzoek was voor mij, dat ook de locaties in de Waal vermeld waren.

Ook was er een aantal nieuwe locaties aangegeven met de vermoedelijke ouderdom van objecten. Die waren mij totaal onbekend. Vooral de wrakken in de Waal trokken mijn belangstelling. De locatie van de mini-onderzeeër stond niet op de locaties, wel posities van andere wrakken. Eén bij de steenfabriek De Zandberg (onderdeel van de Rodruza-groep) en één bij Camping Waalstrand.

Een stukje van het wrak bij De Zandberg.

Deze locaties hadden dan ook mijn volle aandacht bij lage waterstand in de Waal.

Door dhr. Wim Seegers, die in een dienstwoning bij de steenfabriek De Zandberg woont, werd contact opgenomen met Henk Klaassen van onze kring. Hij had aan de oever aan de Waal tegen-

over zijn woning de resten van een houten schip gezien. Al snel werd er een afspraak gemaakt met Henk Klaassen en mij en werd het wrak bekeken.

De stand van de Waal was erg laag; een gedeelte van de voorstevan en de spanten staken boven het water uit. Bij het passeren van de grote duwvaartschepen wordt het water eerst opgestuwd, waarna er een zuiging ontstaat, die een tijdelijke waterverlaging veroorzaakt. Tijdens deze lage stand werd een deel van de bodem zichtbaar. We konden zien dat dit een houten schip was geweest en dat het geladen was met bakstenen, die opgetast

De resten bakstenen in grint op de bodem van het wrak.

lagen op de bodem van het schip.

Op grond van de afmetingen van de stenen kunnen we vaststellen dat dit schip gebruikt werd in de periode van eind 19e/begin 20e eeuw voor het vervoer van bakstenen.

De heer Seegers liep het water in en kon ons een paar stenen overhandigen. De baksteen was een

handvorm steen met de afmetingen: lengte 22 cm, breedte 10 cm en dikte van 5 cm.

Op de verwachtingskaart stond dit wrak aangegeven als een deel van een scheepswrak uit de periode Middeleeuwen.

Het wrak ligt in het gebied tussen de kribben. Rodruza (De Zandberg) was in die tijd al in gebruik als steenoven.

Omdat het gaat om een deel van het schip, kan het zijn dat het gezonken is tijdens zijn laatste vaart.

De dagbladen hadden veel belangstelling voor deze vondst. In het journaal van RTL en het jeugdjournaal werd deze vondst en mijn toelichting hierop uitgezonden.

Deze vondst van het wrak is door mij ook gemeld aan het bevoegd gezag. Marianne Schuurmans, burgemeester van de gemeente Lingewaard, heeft deze melding doorgegeven aan de regioarcheoloog, de heer Joris Habraken.

Op dit moment worden de delen van het wrak onderzocht door een dendrochronoloog, die de ouderdom en herkomst van het eikenhout onderzoekt, waarvan het schip is gemaakt.

Het andere wrak bij Camping Waalstrand betreft een houten schip, een volledig schip dat vrij diep ligt. Tijdens de laatste lage waterstand was dit schip niet zichtbaar.

De eigenaar van de camping, Roger Cornelissen, wist mij te vertellen dat hij als kind bij extreem laag water gespeeld had op dit schip. Er zijn toen ook foto's gemaakt van de resten. Op die locatie zijn oeverwerkzaamheden verricht. Mogelijk is dit wrak toen verwijderd: volgens Roger lag het toen vrij diep. Een andere mogelijkheid is dat het toch bewaard is in de kleigrond, waardoor het goed geconserveerd zou zijn. Een aandachtspunt voor ons om deze locatie in de gaten te blijven houden.

Een andere locatie die mijn aandacht heeft, is waar de Waal uit 1600 de huidige Waal kruist. Op de oever van de Waal uit 1600 vind ik regelmatig netverzwaringen uit deze periode. Het zijn gebakken stenen met bovenaan een gat. Ze werden gebruikt om de netten te verzwaren, zodat het net op de bodem van de rivier bleef staan. Deze manier van vissen

Riviervisserij

Een uitgestorven bedrijfstak

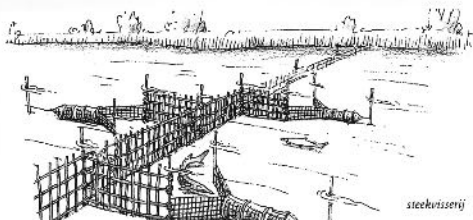
De methoden om trekvis te vangen zijn al eeuwenoud. De Romeinse vissers leerden de Germanen om met een zegen te werken en deze vorm van visserij groeide uit tot de belangrijkste en meest efficiënte methode om zalm te vangen. Een zegen is een honderden meters lang rechthoekig net, waarin de vis verward raakt wanneer hij met zijn kleurwen achter de mazen blijft steken. In de Gelderse Poort bleef de zegenvisserij in hoofdzaak beperkt tot een variant die werd uitgeoefend bij een zandplaat. Tijdens deze kantvisserij werd de ene zijde van het net vastgemaakt aan de oever en de andere uitgevaren richting overkant, en daar te water gelaten. Het net hing dan verticaal in het water en werd in een halve cirkel stroomafwaarts teruggevoerd. Tenslotte werd met handkracht of paarden de vangst binnengehaald. Deze vorm van visserij was kleinschalig. Aan overblijfselen zijn vooral

de tien Nederlandse staatsvisserijen schuldig, die in het midden van de 19e eeuw in het mondingsgebied van Rijn en Maas werden opgezet. Zij visten continu (dag en nacht) met zegens die met een stoomboot werden uitgezet en via een mechanisch aangedreven spil binnengehaald. Een andere belangrijke vorm van visserij was de steekvisserij, maar daarbij waren de vangsten kleiner. Een steek bestaat uit een dwars op de stroom staande schutting van rijkhout die bevestigd is aan in de grond gestoken palen. Op regelmatige afstand bevinden zich zijschutzingen, met aan het eind daarvan een grote fuik. Vis zwemt tegen die schutting aan, kan niet verder en zwemt zijwaarts de fuik in. Steken op de rivier waren meestal niet langer dan 100 meter, zodat er ruimte bleef voor schepen.

Evenals bij zegens is de vangst met drijfnetten gebaseerd op het principe dat vissen er tegenaan zwemmen en zich verwarden. Een drijfnet is een rechthoekig, drieluikig net van een paar honderd meter lang en bijna 2,5 meter breed (voor zalm). Aan de bovenkant zijn drijflichamen van hout of kurk bevestigd, terwijl de onderkant met gewichten verzwaard is. Omdat zalm vlak over de bodem zwemt, mag het net niet meer dan een halve meter boven de bodem hangen. Een visser houdt het net vanuit een boot aan de ene kant vast terwijl de andere kant aan een drijfnet bevestigd is. Het drijfnet hangt onder een hoek van 45 graden omdat de lichte bovenkant net iets sneller met de stroom meedrijft dan de zware onderkant, en dat maakt het de vis moeilijker om te ontsnappen. Een zalm die het net ziet en probeert te ontsnappen, zwemt omhoog en raakt er toch in verward. De visser laat het net zo'n twee kilometer met de stroom afdriften en corrigeert de snelheid van zijn boot ten opzichte van die van de drijfnet. De vis komt uit tegengestelde richting. Het vissen op zalm met drijfnetten stond slecht bekend. Het was nachtwerk want overdag, bij helder water, kon de zalm het net al van grote afstand zien en zwom er dan omheen.

zegenvisserij

steekvisserij

werd voor het eerst toegepast door de Romeinen. In Gendt is het gebruik van netverzwaringen in een latere periode gekoppeld aan de zalmvisserij op de Waal.

Ook tref ik netverzwaringen aan die gemaakt zijn van hergebruikte baksteen waarin een gat gehakt is of van Romeinse dakpannen en van puimsteen. Het laatste is een vulkanisch gesteente, dat als rolsteen door de Rijn en Waal hier afgezet is. Het is afkomstig uit de Eifel in Duitsland dat ± 10.000 jaar geleden een vulkanische regio was. Verder treffen we bakstenen aan in diverse formaten, IJsselsteentjes uit 1700 en middeleeuwse kloostermoppen (een tweetal: lang 25,5-26 cm, breed 12,5-13 cm en dikte van beide 6 cm).

We kennen twee locaties met kastelen of adellijke huizen bij Gendt, die door de rivier verzwolgen zijn. De ene is het kasteel van Hulhuizen. Stroomafwaarts van deze locatie vond ik enkele grote stenen kloostermoppen, die mogelijk hiervan afkomstig kunnen zijn.

De andere locatie is die van de Cleverenburg, een adellijk huis van Erlecom, dat voor ± 1600 n.Chr. bij Gendt hoorde.

Pastoor Jansen van Leuth die voor de tentoonstelling Gendt 750 jaar stadsrechten in 1983 de kaarten beschikbaar stelde en die een uitgebreid onderzoek naar de Cleverenburg heeft gedaan heeft aan de hand van de historische gegevens de locatie bepaald.

Ook op deze plaats, maar dan aan de Gendtse oever vind je resten van bewerkt natuursteen en weer de grote bakstenen, de z.g. kloostermoppen. Soms vind je er ook verhalen over de historie van Gendt aan de Waaloever. In dit geval van de vissers, die je daar ook regelmatig aantreft.

Aan de oever van de Waal hoor je over de middeleeuwse gebouwen van Gendt. Laatst vertelde mij iemand dat hij als de bewoner van het huis Waalzicht op de dijk gewoond had. Hij vertelde mij dat de kelders van het huis gemetseld waren van kloostermoppen. Op de kaart van ± 1600 , overigens de mooiste kaart van Gendt die ik ken, staan op deze locatie gebouwen getekend. En aangezien de dijk hier nog op dezelfde positie ligt als in 1600, is mijn vermoeden dat het resten zijn van deze gebouwen. Recent hebben we een stukje van de gracht van het middeleeuwse Gendt terug-

gevonden bij de bouw van de woningen aan de Burchtgraafstraat.

Hebben we nu twee locaties van het gebied wat in 1233 stadsrechten heeft verkregen? Je ziet maar weer, deze gegevens vind je ook op het strand aan de Waal.

De Waal blijft mij boeien: de rust, het geluid van de golven, de steeds veranderende omstandigheden die je aantreft, de dynamiek van onze rivier de Waal.

De Waal die bij tijd en wijlen zijn historische schatten aan ons prijsgeeft.

Gerard Janssen

Sectie Geografie en Archeologie

Rabo Clubkas Campagne

Iedereen die bij de Rabo Clubkas Campagne op onze kring gestemd heeft: heel hartelijk bedankt! Vooral fijn te merken dat u het ons zo gunt. Wij zijn op de 2e plaats geëindigd (van ruim 200 deelnemende verenigingen) en kregen een cheque van € 1553,24.

Wij vinden dat van dat geld de leden moeten profiteren. Dus volgend jaar blijft het lidmaatschaps-geld hetzelfde. Wij zijn bovendien nu in staat een geluidsinstallatie aan te schaffen. Bij de laatste twee drukke lezingen bleek namelijk dat mensen achterin moeite hadden om alles te verstaan. Dat is straks uit de wereld en als wij tevoren veel drukte verwachtten, houden wij de lezing op een andere locatie dan Villa Ganita en kunnen wij met een eigen, mobiele geluidsinstallatie ook daar voor prima verstaanbaarheid zorgen. Zo heeft iedereen plezier van het geld.

Yvonne de Boer, de directeur van de Rabobank en Riet Berends met de tweede prijs in handen. (foto Peter Drent).

Welkom nieuwe leden

Uit Gendt, tenzij anders vermeld:
Dhr. B.E.W. Hofs
Mevr. M. Peters-Kummeling, Bemmelen
Dhr. J.W. van der Lely, Zeewolde
Mevr. A. den Hartog-van Rijn
Mevr. L.Hendriks-v.d. Brink
Dhr. P. Aarntzen
Dhr. Th. Witjes, Bemmelen
Dhr. G. Campschreur, Haalderen
Mevr. A.F.M. Milder-Maassen
Dhr. F.A. Engel
Dhr. J. Campschreur, Houten
Dhr. L. Bouwens
Dhr. W. Kennedy, Doornenburg
Dhr. J.H. Witjes, Bemmelen
Mevr. M. van Aalten

Inmiddels hebben we 842 leden!

Aanwinsten

Ontvangen van:

Dhr. J.A.A. Stuart, Hist. Vereniging Tweestromenland Wijchen, aantal bidprentjes
Pastoor Huisman, aantal foto's
Aart Bijl, zijn boek De Tijd van de stoombootdiensten, 1825-1950
Godfried Nijs, aantal digitale oude familiefoto's
Chris van Asperen, zijn boek Schutterijen vroeger en nu
Dhr. W. Rasing, foto's elftal gemeente, Waalbrug en Sterreschans

Overleden

Wegens **overlijden** hebben wij afscheid moeten nemen van onze leden:

Arnoldus Josephus Theodorus (Arnold) Nissen,

Echtgenoot van Diny Nissen-Meijer
Geboren op 9 september 1932
Overleden op 21 maart 2016

Johannes Bernardus (Jan) Knuiman, Echtgenoot van Lenie Knuiman-Van Deelen Geboren in 1936 Overleden op 29 maart 2016

Johannes Lambertus Theodorus (Jo) van Rijn, Echtgenoot van Annie van Rijn-Willemsen Geboren op 21 december 1935 Overleden op 8 april 2016

Cornelis Wilhelmus (Cor) Kregting, Echtgenoot van Maria Kregting-Campschroer Geboren op 7 augustus 1934 Overleden in april 2016

Ons medeleven en onze gedachten gaan uit naar de naasten.

Symbool en icoon

Tijdens de Open Monumentendagen is ook deze afbeelding als symbool te zien. De sculptuur is gemaakt door Ed van Teeseling. Waar is deze te vinden? Zie de oplossing hieronder.

Boven Villa Ganita, ons kringgebouw.

Bestuur Historische Kring Gente

Voorzitter: Willem Rasing
Bernhardstraat 22, 6691 ZM GENDT,
tel. 0481-424546

Secretaris: Yvonne de Boer-Ravestein,
Waterwolf 31, 6681 TH BEMMEL
tel. 0481 422400

Penningmeester: Geert Witjes,
De Haspel 9, 6691 PP GENDT,
tel. 0481 422851

Foto- en knipselarchief:
Riet Berends-Peters,
Baron van Gendtlaan 7, 6691 ZH GENDT,
tel. 0481 422471

Genealogie en ledenadministratie.:
Mia Gerrits- Bouwman
Steenakker 11, 6691 DM GENDT,
tel. 0481 423543

Geografie en archeologie:
Gerard Janssen,
Nijverheidsweg 15, 6691 EZ GENDT,
tel. 0481 431324

Presentaties: Henk Klaassen,
v.d.Duyn van Maasdamstr. 8, 6691 CT GENDT,
tel. 0481 424253

Jaarprogramma: Ria Schouten-de Haan,
't Hof 10, 6691 HK GENDT,
tel. 0481-422781

Ons lidmaatschap loopt van januari t/m december. Het lidmaatschap van de kring kost al jarenlang € 15,- en samen met het themaboek Terugblik € 22,-.

Weet u dat u iemand een cadeauabonnement op onze Ganita mare kunt geven? Voor € 15,- maakt u hem/haar voor een heel jaar lid (zonder Terugblik en anders € 22,-). Het abonnement stopt vanzelf weer op 1 januari.

Dit jaar krijgt een nieuw lid ons boek *Gendt tussen Kraaijenbosch en Knienepol* gratis als welkomstgeschenk.

Dit boek kost nu bij ons € 10,-.
Nog enkele exemplaren van het boek *Gendt tussen stad en dorp* zijn bij ons voorradig en te koop voor € 5,-.

Colofon:

e-mail: info@historischekringgente.nl
website: www.historischekringgente.nl
www.facebook.com/historischekringGente
Lidmaatschap € 15,- per jaar

Lidmaatschap met jaarboek Terugblik € 22,-

Webmaster: Aad Hendriks

Redactie Ganita mare:
Yvonne de Boer-Ravestein (eindredactie)
Mia Gerrits-Bouwman
Henk Klaassen
Geert Visser

Onze redactie is te bereiken via bovenstaand e-mail adres, maar ook op de in de kolom hiernaast genoemde adressen en telefoonnummers.

Huisvesting: in Villa Ganita
Nijmeegsestraat 19, 6691 CK Gendt

Betalingen:
Hist.Kring Gende te Gendt
bank NL93 RABO 01164 26 705

Drukwerk Ganita mare:

Nieuweweg 172, 6603 BT Wijchen

ISSN: 1878-7908

Veranderd van e-mailadres?

Is uw e-mailadres veranderd? Hebt u al een tijdje geen nieuwsbrief meer ontvangen? Dan kan het zijn dat we uw goede e-mailadres niet meer hebben. Mocht u toch door onze nieuwsbrief tijdig aan een lezing of excursie herinnerd willen worden, geef dan het nieuwe e-mailadres aan ons door.

Welkom op de maandagavond vanaf 20.00 uur en op de woensdagmorgen vanaf 09.30 uur.

Al is het alleen maar voor de koffie

Bjent zei:
Now hettie kjel van Buurman awèr 'n boek gemak. Kum d'r dan nooit mer 'n end
aon?